

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

5^E JAARGANG

WOENSDAG 19 MEI 1920

No. 229

INHOUD

	Blz.
SOCIALISATIE EN HET RAPPORT DER COMMISSIE UIT DE S. D. A. P.	
II door Prof. Mr. H. W. C. Bordewijk	421
Uitvoerpolitiek door Mr. A. N. Molenaar	424
Gouden Standaard en Discontopolitiek door Prof. Mr. Ant. van Gijn	425
Constantinopel, de Dardanellen en de Bosporus in 't Verleden en Heden III door Prof. Dr. H. Blink	425
De Petroleum-Industrie in 1919 II	427
Het Nieuwe Beginsel in de Typographie door G. H. C. Hart	429
AANTEKENINGEN:	
De Geldpolitiek in Nederland	431
Een Instituut voor Buitenlandsch Recht	432
De financiële nood der Gemeenten	432
De „Anglo-Persian" Petroleumterreinen	433
INGEZONDEN STUKKEN:	
Vereenvoudiging in den Postchèque- en Girodienst door Claas Honig & Zoon	434
BOEKAANKONDIGING:	
Mr. A. A. W. van Wulfften Palthe, Voorlezingen over Zee-Assurantie, bespr. door Mr. G. Nauta	434
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: Mr. G. W. J. Bruins.

Assistent-Redacteur voor het weekblad: D. J. Wansink.

Secretariaat: Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruige Plaatweg 37.

Telef. Nr. 3000. Telegr. adres: Economisch Instituut.

Postcheque en girorekening Rotterdam No. 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 22,50 per jaar. Losse nummers 50 cents.

Advertentiën f 0,40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.

BERICHT.

Met het oog op de Pinksterdagen verschijnt het volgend nummer een dag later.

17 MEI 1920.

De verruiming van de geldmarkt heeft deze week niet veel voortgang gemaakt. Alleen de discontomarkt was iets gemakkelijker, prima papier kon herhaaldelijk tot 3½ pCt. plaatsing vinden, maar prolongatie was eerder vaster, vooral in het laatst der week, toen 5½ en 5¼ pCt. genoteerd werd en geld op dien prijs gezocht bleef.

Verschillende hoofden in den weekstaat van de Nederlandsche Bank vertoonen eenigen teruggang. De voornaamste vermindering, die van 24 millioen bij de binnenlandsche wissels, is echter vrijwel geheel

veroorzaakt door terugbetaling van schatkistpapier door de regering.

Verder verminderden de beleeningen met bijna 6 millioen. Daar de rekening-courant-saldi, zoowel die van het Rijk als die van anderen, iets toenamen, verminderde de omloop van bankpapier per saldo met 30 millioen.

* * *

Op de wisselmarkt was het deze week tamelijk stil. Door den feestdag midden in de week, werden de zaken sterk tegengehouden, terwijl de wisselkoersen over het algemeen zeer stabiel waren en dus ook niet tot meerdere actie uitlokten.

SOCIALISATIE EN HET RAPPORT DER
COMMISSIE UIT DE S. D. A. P.

II.

Een volgend onderdeel wordt aan den „drang der arbeiders" gewijd. Daarbij is hoofdzakelijk sprake van socialisatie van den kolenmijnbouw. Uit de daarin heerschende toestanden worden algemeene conclusies getrokken met betrekking tot de voorwaarden, waaronder de arbeiders voortaan werken willen, nl. niet langer „ten bate van het weelde-leven eener kleine kapitalisten-klasse", doch wel „ten bate van de gemeenschap". Ik zal niet in herhaling van mijn beschouwingen over weelde vervallen, maar wel moge men bedenken, dat de naamlooze vennootschappen op schier elk gebied harer werkzaamheid, zij mogen dan aan den eenen kant de concentratie van het kapitaal sterk hebben bevorderd, zoodat meer dan bij andere organisatievormen enorme kapitalen onder het beheer en de controle kwamen van weinige grootondernemingen, aan den anderen kant door het wijdverspreide aandelen- en obligatiebezit met dikwijls kleine coupures, onderaandeelen e. d. ook de kleine spaarders hebben weten te bereiken. En wij behoeven niet eens aan de naamlooze vennootschap te denken: hoeveel kleine lieden zijn niet verarmd doordat zij heel hun hebben én houden in Russen hadden belegd? Technisch mogen de kapitalen tot zekere hoogte ge-centraliseerd worden, economisch d.i. uit bezitsoogpunt is er een sterk decentraliserende factor, die krachtiger werkt naarmate spaarzaamheid meer tot alle kringen is doorgedrongen.¹⁾ De helaas verdwe-

¹⁾ Vgl. o.a. Gids et Rist, Hist. des doctrines économiques, 2e éd., p. 560: „Ces sociétés par actions où l'école marxiste cherche une confirmation de sa thèse ont servi au contraire à éparpiller la propriété sur un nombre infini de têtes, ce qui montre bien que la concentration des entreprises et la concentration de la propriété sont choses bien différentes. Et les sociétés coopératives, qui prennent un si grand développement, combien de prolétaires n'ont-elles pas transformés en petits propriétaires!" En vóór hen had o.a. reeds R. Garofalo op dit stuk zeer rake opmerkingen gemaakt, vgl. La superstition socialiste (1895), blz. 108 v. en 116 v.

nen groote kapitaalcracht van Frankrijk lag goeddeels in handen van den kleinen rentier en proprietaire. Dat weeldeleven der kapitalistenklasse moet echter niet met de kapitaalverzameling in enkele groote reservoirs, maar met het kapitaalbezit worden in verband gebracht. En dit bezit is meer en meer gedemocratiseerd, zoodat van een kleine kapitalistenklasse geen sprake kan zijn. Men moet met de heilige beginselen niet schipperen: een arbeider, die een sommetje heeft overgelegd en naar de spaarbank gebracht, geniet „meerwaarde”. Hij put mee uit de bron van het „weeldeleven”. Te zeggen, zooda destijds de heer Van der Goes in „Het Volk” deed,¹⁾ dat niet alle eigenaren van productiemiddelen „bezitters” zijn en dat een arbeider pas ophoudt arbeider te wezen, wanneer hij zoo veel bezit, dat hij kan gaan rentenieren, maakt de leer van de meerwaarde en van het arbeidsloos inkomen regelrecht tot een paskwil. Het is verstaanbaar, wanneer consequent geijverd wordt voor afschaffing van het arbeidsloos inkomen onverschillig zijn bedrag; het wordt belachelijk, wanneer men de grens zou willen trekken dáár, waar de mogelijkheid van rentenieren ontstaat of eenig weeldeleven zijn aanloop kan gaan nemen. Ieder moet voelen, dat in het laatste geval alleen willekeur kan decideeren. Daarom kan weeldeleven geen principieel aanvalspunt zijn, vermits ook het socialisme honoraria zal kennen, die tot weelde in staat stellen, welke eo ipso voor de massa niet bereikbaar is.

Onder het hoofd „De voorwaarden der socialisatie” bespreekt het Rapport allereerst den eisch, dat socialisatie tot meer economische productie moet leiden. De productiviteit en de productie mogen niet kleiner worden, zij moeten integendeel grooter worden. Voor wie de zaak nuchter beziet, vallen echter „moeten” en „zullen” niet noodwendig samen. In dit verband wordt gewezen op de verantwoordelijkheid, die de arbeidersklasse te aanvaarden heeft. Terecht wordt opgemerkt, dat men er niet komt met de leus: „de fabriek aan de arbeiders.” Deze is reactionnair, voert bij verwezenlijking tot iets, dat als twee druppels water gelijkt op productieve coöperatie waarmede al genoeg leengeld is betaald, heft het groepsegoïsme ten troon en gaat lijnrecht in tegen de gemeenschapsidee, welke het zout der socialisatie uitmaakt. En het is zeker toe te juichen, dat de commissie oog heeft voor het verbruikersbelang, dat zich naast het arbeidersbelang moet kunnen doen gelden. Den verbruikers wordt medezeggenschap gegund en last not least mengt ook de Staat als gemeenschapsorgaan zijn stem in het koor. Inderdaad is socialisatie zonder veelzijdige belangenvertegenwoordiging in min of meer in hiërarchisch gebrachte besturende en toezicht oefenende colleges niet wel denkbaar. Maar nu dreigt toch een zeer ernstig gevaar, dat wel degelijk een zeer log apparaat wordt gecreëerd, waarvan, tenzij een wonder gebeurt, een vlotte gang van zaken onmogelijk kan worden verwacht. De verschillende dikwijls strijdige belangen en inzichten zullen snelle decisies tegenhouden, voor de stuwkracht van eminente persoonlijkheden zal minder plaats komen dan thans bestaat. Wij zagen al, dat stukloon behouden blijft. Dit is menschkundig gedacht. Het bewijst echter ook zeker wantrouwen in de kracht van den gemeenschapsprikkel.²⁾ Hierin ligt een wonderlijke contra-

¹⁾ Vgl. Mr. Treub, Hoofdstukken uit de Geschiedenis der Staathuishoudkunde: De leer van den klassenstrijd.

²⁾ Het is curieus te zien, hoe de pil, die de arbeiders moeten slikken, wordt verguld. Zij mogen vooral niet vermoeden, dat er wantrouwen heerscht nopens hun bereidwilligheid om den op hun gemeenschapszin getrokken wissel te honoreeren. Het heet in het Rapport, dat in stukloon niets verkeerd of vernederends is gelegen, mits er waarborgen zijn tegen te geringe belooning en te groote arbeidsinspanning; dat het den arbeiders een belangrijke mate van vrijheid waarborgt, doordat voortdurend aanjagend toezicht onnodig wordt, enz. Dit toezicht zou echter, dank zij de „mensenwaarde” en de innerlijke

dictie. Is ons dan niet zoeven gezegd, dat de gedachte, niet langer voor den kapitalist en zijn weeldeleven te werken, doch voor de gemeenschap, een anderen geest zou brengen onder de arbeiders? „Op het plichtbesef te vertrouwen, is edel, maar het bedriegt,” aldus de kernige uitspraak van Thorbecke. Het Rapport onderschrijft haar stilzwijgend. Het erkent, dat getemperd individualisme, rekening houdend met den drang naar economische zelfhandhaving en -ontplooiing, betrouwbaarder grond onder de voeten geeft. Stukloon is de concessie aan de psychologische uitkomsten, waarmede de „burgerlijke” economie opereert. Wij zijn het eigenlijk eens.

Ik ben genaderd tot het 2e hoofdstuk der Inleiding, waarin de „Omvang en methoden van socialisatie” worden onderzocht. Begonnen wordt met een bespreking van de kapitalistische monopolies en de sterk geconcentreerde bedrijven. Gewezen wordt op de nadeelen van prijsopdrijving en kunstmatige productiebeperking. Tot zekere hoogte terecht. Doch het is ook bekend, dat concentratie nog niet noodzakelijk monopolievorming beduidt. Concurrentie blijft veelal bestaan en kan bovendien, vooral in het geval van buitensporige winsten en verregaande prijsopdrijving, steeds weer het hoofd opsteken. En zelfs in het geval van een feitelijk monopolie is het lang niet zeker, dat voor de gemeenschap gevaar en nadeel dreigen. Immers de vraag heeft de monopolist niet in zijn hand. Hij kan rekening hebben te houden met vervangende producten en hij moet rekening houden met het afbrokkelen van vraag zoo hij den boog te strak zou willen spannen. Misbruik dreigt inzonderheid daar, waar de vraag weinig rekbaar is, omdat het zaken van nooddrift geldt, waarvan men slechts noodgedrongen afziet. Verder hangt veel ook hiervan af, in welk stadium van ontwikkeling de productie en de behoeftenverzorging zich bevinden. Best mogelijk, dat een groter product nog meer totale winst belooft, óók in het monopoliegeval, dan een kleiner, eenerzijds door mogelijke kostenbesparing bij uitbreiding van de installaties, enz., anderzijds doordat reeds een kleine prijsverlaging zeer veel nieuwe vraag uit haar tent lokt. Herinnerd zij hier aan den „aufsteigenden” en den „niedersteigenden Ast der Wertbewegung” waarvan Wieser spreekt. Eerst wanneer de „niedersteigende Ast” is bereikt, komt er collisie tusschen het waardebelang van den ondernemer en het nuttigheidsbelang der gemeenschap. Zoo hangt hier letterlijk alles van de omstandigheden af, en generaliseert het Rapport met zijn verdicht tegen de onhoudbaarheid van een kapitalistisch monopolie op volkomen ontoelaatbare wijze. Niet die onhoudbaarheid, doch de eenzijdigheid der voorstelling „springt dan ook in het oog.” En nu bedenke men verder, dat, wanneer zoo'n monopolie of wat daarop gelijkt wordt gesocialiseerd, het met dien vorm van organisatie niet „uit” is, doch dat alleen de eigenaar wisselt. De consumenten blijven, als voorheen, verstoken van de voordeelen der concurrentie. Zij blijven overgeleverd aan een monopolist, die veel meer aan verambtelijking bloot staat, en zoo kan uit dit oogpunt hun positie zelfs nog slechter worden, vooral ook wanneer geconcentreerde bedrijven, die wèl nog onder den druk der mededinging produceerden, bij socialisatie in een dan nieuw monopolie worden opgelost. Is het nu zoo zeker, dat de gemeenschap zich niet als monopolist zal gedragen? Er zal ook dan winst noodig zijn voor kapitaaluitbreiding en loonsverbetering. En wel zal de winst, ten behoeve van de consumenten, niet zoo groot mogelijk behoeven te zijn, doch, wanneer niet alle rentabiliteit wordt verzaakt, kan toch ook hier de productie zich niet zuiver richten naar de maatschappelijke behoefte, die blijkt, als het product niets kost. „Kunstmatige beperking van den omvang der productie” zal, als zekere prijsstand is bereikt, bij vergelijkboorte vanzelf kunnen vervallen. Sedert wanneer hangen de menschelijke eigenschappen van den loonvorm af?

king met de kosten, evenzeer moeten plaats grijpen. Tenzij, wat altijd zeer gemakkelijk, maar weinig economisch is, naar het heroïeke middel van een bijslag uit de schatkist gegrepen wordt. Doch dan verliest men toch als belastingbetaler wat men als consument zou winnen. En belastingbetalers zullen onder het socialisme zeer zeker in de eerste plaats de arbeiders zelve zijn. Dat brengt hun „standing” mee. Maar nu weten we ook, dat als op rentabiliteit niet meer behoefte te worden gelet, omdat de schatkist voor tekorten bij de hand is, elke prikkel voor een zuinig beheer, die nu zijn invloed ook op den gesmaaden kapitalistischen monopolist, en waarlijk niet alleen te zijnen profijte,¹⁾ doet gelden, komt weg te vallen. Tenzij de gemeenschapsmensch...

Bij de geconcentreerde bedrijven maakt intusschen de socialisatie geenszins halt. Lijdzame afwachting kenmerkt haar houding allerminst. Een veel groot-scher en omvangrijker taak wacht haar, hierin bestaande, dat de geleidelijke opbouw van een strikt rationeele productie dient ter hand genomen. Lang niet alles is nu reeds gemonopoliseerd of geconcentreerd. Vele productietakken zijn nog „overgelaten”²⁾ aan klein- en middenbedrijfjes, zonder onderlinge samenwerking en goedgevoerde arbeidsverdeling. En ook in het grootbedrijf „is de rationeele specialisatie en normalisatie ter bereiking van de grootst mogelijke economie nog ver te zoeken.” Ver te zoeken? Gaat de Marxistische concentratie-idee niet uit van de superioriteit, uit een oogpunt van rationeele specialisatie en normalisatie, van het grootbedrijf?

Er valt, dit is de slotsom, een massa voorbereidend, normaliseerend werk te doen. Gewaarschuwd wordt, niet met alle takken tegelijk te beginnen. Want men heeft gebrek aan leidende krachten, maar bovendien kan men, bij geleidelijkheid, van middeleerwilt verkregen ervaring profiteren. Rationalisering reageert op de arbeidsmarkt. Voor overgang dient gezorgd. En ook „moet rekening worden gehouden met den natuurlijke samenhang der bedrijven.” Eliminatie van overbodige reclame³⁾ beteekent schade voor de steendrukkerij. Een ander voorbeeld is de machinebouw. Het streven, zooveel mogelijk, bij elken stap voorwaarts, naar alle kanten om te zien, verdient stellig waardeering. Men schiet daarbij wel niet snel op, maar loopt ook niet zoo gauw het een of ander onder den voet. Intusschen, het gevaar, dat men, bij al dat rondkijken, zelf onverwachts struikelt, mischien valt, wordt wél grooter!

In welke volgorde moet worden gesocialiseerd? aldus de vraag, waarmede het onderdeel nopens „de te socialeeren bedrijven” aanvangt. Natuurlijk eerst de sterk geconcentreerde, maar dan verder? De „primaire”

¹⁾ Het motief eener gedraging, waarop zoo vaak in het Rapport de nadruk ligt, doet er minder toe dan de uitwerking. Daarin verschilt economie van moraal. — Terwijl ik dit schrijf brengen de bladen het bericht van een tekort van 2½ miljoen bij het Amsterdamsche gasbedrijf, als gevolg van de proef met het tweevoudig tarief. Datzelfde bericht verwijst naar de belastingen als helpsters in den nood.

²⁾ Typische uitdrukking, passend in het maakwerkstelsel!

³⁾ A propos van die reclame: men leze eens het opstel van Bücher in zijn nieuwe, 2e Bundel over „Die Entstehung der Volkswirtschaft”, getiteld: „Die wirtschaftliche Reklame”. De heeren beroepen zich gaarne op Bücher. Daarom teken ik even deze woorden op: „Die Befürchtung, welche wohl früher gehegt wurde, dass die Reklame unlauterem Wettbewerbe und der Schundware Vorschub leisten könne, wird von allen Sachkundigen als unbegründet bezeichnet. Sie betonen aufs stärkste, dass die Reklame für einen Artikel nicht lohne, der sich nicht durch innere Güte auszeichne und dass gerade das Bekanntwerden durch die Reklame eine Kritik schaffe, die sich mit aller Schärfe gegen das Eindringen von schlechter und unsolider Ware richtet. Man wird also in dem Öffentlichwerden eines bestimmten Angebots nicht bloss ein Mittel zu erkennen haben, die Produktion zu heben, sondern auch einen Schutz gegen Warenverschlechterung und Fälschung.” (blz. 226.)

groep komt dan het eerst aan de beurt, waartoe gerekend worden de steenkool-productie, het transportbedrijf en de electriciteitsvoorziening. Wie hierover beschikt, heeft een geweldige macht en deze kan worden misbruikt. Dan volgt een tweede complex: de bedrijven, die in de eerste levensbehoefte voorzien. Kapitalistische prijspolitiek vindt hier geen voldoende tegenwicht in reactie der vraag, daar het immers om onmisbare zaken gaat: levensmiddelen, woningbouw, kleding, den aanvoerhandel inbegrepen. Het heet in het Rapport, dat deze bedrijven zich bij uitstek voor gemeenschapsexploitatie leenen „omdat de artikelen weinig verschillend zijn en meerendeels geschikt voor massaproductie.” Bovendien is de afzet verzekend. Toegegeven wordt, „dat er industrieën zullen zijn, waarin aan het particuliere bedrijf een taak kan worden overgelaten naast het gesocialiseerde bedrijf.” Dit geldt waar „smaak” een rol speelt en ook voor het ingekrompen terrein der weeldeproductie. Geruststellend wordt er dadelijk bijgevoegd, dat het aldus gedulde particulier bedrijf „in een socialistisch milieu een geheel ander karakter (zal) aannemen.” Waarin dat andere karakter bestaat, wordt niet recht duidelijk. Verder komen dan de hulpbedrijven, die de gesocialiseerde bedrijven noodig hebben. De eerstgenoemde worden langzaam-aan in den wassenden socialisatiestroom mede opgenomen.

Wat de steenkoolproductie betreft, geloof ik niet, dat het een ramp zou zijn, wanneer ons beperkte kolengebied geheel in handen van den Staat zich bevond. „Onze” particuliere mijnen zijn, meen ik, geheel of nagenoeg geheel in Belgisch bezit. Dit is om allerlei redenen minder wenschelijk. Uit de Jaarcijfers blijkt, dat de netto-hoeveelheid uitgedolven steenkool bij de particuliere mijnen wel nog grooter was in 1918, dat echter de productie der Staatsmijnen veel sneller toeneemt en haar product ook waarde-voller is. Of overneming door den Staat een voordeel voor het Staatsmijnbedrijf zou beteekenen, zou ik willen betwijfelen. Een geweldige schadeloosstelling zou met haar rentelast de exploitatierekening drukken. Maar staatsexploitatie beteekent nog niet socialisatie. En als ik in het Rapport b.v. lees met betrekking tot die bedrijven der primaire groep: „Hunne volledige socialisatie zal de gemeenschap, behalve de voordeelen aan het bedrijfsbezit zelf verbonden, een machtsmiddel in handen geven, dat zij naar omstandigheden bij de verdere doorvoering der socialisatie kan hanteeren,” dan mag, wie op zichzelf in dezen voor socialisatie iets mocht gevoelen, zich nog wel even bezinnen, éér hij begint. Die „machtsmiddelen” doen meer Pruisisch-militairistisch dan democratisch, meer Oost-Elbisch dan West-Europeesch aan.¹⁾ Moet geweld, economische dwang de baanbreker zijn voor de nieuwe publieke opinie? Gegeven ons volkskarakter, waarop wij trotsch zijn, kon die opinie dan wel eens een diametraal tegengestelde richting gaan bewandelen. Als men zoo iets leest op een plaats, waar alleen argumentatie overtuiging kan wekken, zet men zich onwillekeurig schrap. En tot voorzichtigheid, zelfs op het gebied der meer onschuldige, minder politieke Staatsexploitatie, manen de woorden van Dr. Bruno Heinemann,²⁾ waar hij zich op de Pruisische ervaring beroept: „Trotzdem lässt sich nicht bestreiten, dass die Rentabilität der Staatsbergwerke geringer ist, als der gleichartige Privatbergbau. Dabei haben die privaten Betriebe ihre Arbeiter und

¹⁾ In dezelfde fout, passend bij den maakwerkgedachten-gang, vervalt de heer R. Kuyper, Socialisme en Socialisatie, bld. 34, waar hij volledige socialisatie, nog wel ten spoedigste, van het bankwezen, aanbeveelt onder andere op dezen grond, dat „deze bedrijfstak... door zijn tegenwoordigen invloed op de industrie, handel, enz., bij socialisatie de gemeenschap in de gelegenheid stelt die bedrijven in haar greep te krijgen nog voor ze zelve gesocialiseerd zijn.” Zulke termen behooren in een meeting thuis.

²⁾ Sozialisierung, ihre Möglichkeiten und Grenzen, 2. Auflage, 1919, blz. 42/43.

„Angestellten keineswegs geringer entlohnt” en daaraan toevoegt: „eine Verstaatlichung des Kohlenbergbaues birgt stets die Gefahr einer zu starken Erhöhung der Kohlenpreise aus fiskalischen Rücksichten in sich. Im Saargebiet z. B., wo der Staat das Kohlenmonopol hat, werden sogar höhere Preise gefordert als in den übrigen Kohlenbezirken.”

Zal het „machtsmiddel” iets beteekenen, dan moet natuurlijk ook de kolenaanvoer gesocialiseerd worden en wordt den bedrijven, gesocialiseerd of niet, belet zich daar te voorzien, waar deze voor den kostprijs der dingen belangrijkste aller grondstoffen het goedkoopst is.

De concrete volgorde, die bij socialisatie zal worden inachtgenomen, wordt, zoo lezen we, door overwegingen van opportuniteit beheerscht en verder door de positie, die een of ander bedrijf in het internationale ruilverkeer inneemt. Er moet komen een „internationaal geleide productie.” Over vrijhandel wordt niet eens gesproken, maar het doel is volmaakt hetzelfde: „... alleen een internationale leiding kan er zorg voor dragen, dat de goederen worden voortgebracht op die plaatsen der aarde waar dit het meest economisch kan geschieden en dat de goederen op de minst kostbare wijze rechtstreeks worden vervoerd naar de plaatsen waar zij benodigd (lees: het meest benodigd) zijn.” Het spreekt vanzelf, dat vrijhandel en socialisatie niet in dezelfde lucht kunnen ademen, maar ik wijs er toch even op, dat de bij vrijhandel spontaan intredende en groeiende internationale arbeidsverdeling bij socialisatie alleen de vrucht van reglementeering kan wezen. Wat de zaak alweer niet eenvoudiger maakt.

H. W. C. BORDEWIJK.

Groningen, Mei 1920.

UITVOERPOLITIEK.

De N.U.M. verheugt zich nog steeds niet in een zelfs maar eenigszins welwillende appreciatie in de kringen van Handel en Nijverheid. Dit is verklaarbaar, maar nochtans niet in alle opzichten gemotiveerd. Met name wordt bijvoorbeeld niet zelden de N.U.M. aansprakelijk gesteld voor het voortbestaan van uitvoerverboden. Alleen de Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is hiervoor verantwoordelijk, maar wijl het aanvragen van uitvoerconsenten bij de N.U.M. pleegt te geschieden, verkeerden velen in den lande nog steeds in de dwaling, dat de exportcentrale de touwtjes onzer exportpolitiek in handen heeft.

Het is niet om op deze dwaling de aandacht te vestigen, dat wij tot het schrijven van dit artikel besloten. Wij gevoelden daartoe behoefte, omdat de wijze, waarop van Regeeringswege de crisisbemoeiing met onze exportpolitiek wordt geliquideerd, ons niet bevredigt. Maanden en maandenlang zijn vertegenwoordigers van talrijke industrieën bezig om stuk voor stuk uitvoerverboden uit het eertijds waarlijk imposante complex los te breken! En niet zonder succes. Ondanks dezen druk worden evenwel nog tal van uitvoerverboden gehandhaafd. Daarom heeft het zijn nut het volle licht te laten vallen op de methode, (of juist wellicht, gebrek aan methode), die bij de voorbereiding van opheffing van uitvoerverboden gebezigd wordt.

In een tijd, dat nagenoeg aan alle voorname artikelen van consumptie en gebruik gebrek was en de uitvoer daarvan aan gene zijde der grenzen op allerlei wijze werd aangemoedigd rustte op een Minister de verplichting de uiterste voorzichtigheid in acht te nemen.

Het lag voor de hand, dat wanneer belanghebbenden de uitvaardiging van een uitvoerverbod ongemotiveerd oordeelden de Minister van Landbouw hen uitnoodigde deze gedragslijn te volgen: Vraag mij onder opgave uw motieven, opheffing van het verbod en ik zal onderzoeken of het mogelijk is aan uw verzoek te voldoen. Maar wat in de oorlogsjaren

een goede weg scheen is thans uit den boeze. De Minister, die niet inziet, dat thans vrijheid van verkeer met het buitenland, zowel voor personen als goederen regel behoort te zijn, maakt zich schuldig aan een kortzichtige politiek. Niet meer dient de Minister *passief* den aandrang uit belanghebbende kringen af te wachten, doch hij dient *actief* op te treden.

Thans zij vrijheid regel en uitzonderingen behoort de Minister eerst na voldoende onderzoek en motivering in te stellen en te handhaven.

Daarom veroordeelen wij het systeem, dat nog steeds aan het ministerie van Landbouw gehandhaafd wordt, en waarbij het als vanzelf sprekend wordt beschouwd, dat belanghebbenden om opheffing van uitvoerverboden komen vragen onder aanvoering van de motieven, die zij daarvoor aanwezig achten.

Wanneer opheffing van uitvoerverboden dan voor dit dan voor dat artikel door belanghebbenden wordt verzocht neemt de betrokken afdeling op het departement welwillend de vraag in overweging. Allerwege wordt geïnformeerd, soms bij belanghebbenden, soms ook bij nog niet geliquideerde commissies van advies en als het oordeel der aangeschreven deskundigen niet te lang uitblijft en gunstig luidt, besluit de Minister van Landbouw tot het verleenen van algeheele dispensatie op het betreffende uitvoerverbod. Duidelijk komen de „verdiensten” van dit „systeem” uit in het antwoord dat de Minister den Nijverheidsraad op zijn verzoek om opheffing van tal van uitvoerverboden ten aanzien van machinerieën deed toekomen.

„Door mij is reeds overwogen om dispensatie te verleenen van het verbod van uitvoer van alle machinerieën. Daar de praktijk echter heeft bewezen, dat het *niet doenlijk is deze artikelen te specificeren* en het *derhalve* wenschelijk is den uitvoer van b.v. locomotieven *e.d.* aan banden te leggen, verzoek ik u mij opgave te doen toekomen van die machinerieën, waarvoor de fabrikanten hier te lande moeilijkheden ondervinden bij den uitvoer door N.U.M.-heffingen, formaliteiten, enz. Door mij zal dan nader overwogen worden of hiervoor dispensatie kan worden verleend.”¹⁾

Dit antwoord veroordeelt o.i. zichzelf. Naar onze meening kan de nijverheid eischen, dat *alle* machinerieën worden vrijgelaten, behalve die, welke de Minister onder behoorlijke motiveering zijnerzijds aan een uitvoerverbod wil onderwerpen.

En wat voor machinerieën geldt, is van toepassing op alle overige artikelen. De vrijheid van het handelsverkeer met het buitenland is nog steeds een hoeksteen van onze nationale welvaart en de minister, die haar aan banden wil leggen, dient krachtige argumenten naar voren te brengen en vooral formeele motiveeringen te vermijden. Kunnen wij ons dus met de omkeering van den bewijslast in het opheffingsproces als principieel onjuist niet vereenigen, het standpunt van den Minister, dat er nog uitvoerverboden gehandhaafd moeten blijven kunnen wij — afgezien van wellicht enkele zeer speciale gevallen — voor nijverheidsartikelen niet billijken. De belemmering die handel en nijverheid uit dien hoofde ondervinden is volslagen nutteloos.

Voor het overgrote deel der nijverheidsproducten is het toch duidelijk, dat reeds in den hoogen stand van onzen gulden op de internationale markt een natuurlijke rem voor te groote export is gelegen. Onze exporteerende nijverheidsondernemingen verkeerden nu niet direct in een zoo rooskleurigen toestand, dat de Minister verantwoord is, wanneer hij één dag langer dan dringend noodig is den export belemmert.

Naar onze meening is dan ook de tijd voor incidenteele opheffing van uitvoerverboden reeds lang verstreken; een massale intrekking, op grond van algemeene economische overwegingen, achtten wij reeds maanden geleden geboden. Maar nog steeds gaat de Minister met zijn incidenteele politiek verder! En

¹⁾ Cursiveering van mij.

waarom? Van nagenoeg alle artikelen, die in den laatsten tijd zijn vrijgegeven en eveneens van die, welke nog steeds via de N.U.M. moeten worden uitgevoerd, wordt nimmer één consentaanvraag geweigerd, wat beteekent, dat de binnenlandsche behoefte naar het oordeel der N.U.M. voor uitvoer geen bezwaar oplevert. Maar hierdoor wordt niet bewezen, dat steeds uitvoerconsent behoort te worden gegeven, maar dat belemmering van den export in dat artikel niet langer gemotiveerd is!

Waarom dan volhard bij de beperking van handel en industrie in haar rechtmatig verlangen naar expansie? Om de N.U.M.-kas van haar stroppen af te helpen? Het wordt veelal beweerd, maar zou een financieele politiek van zoo laag allooi zijn, dat wij ons veroorloven bij deze onzakelijke motiveering niet langer stil te staan. Wel willen wij de aandacht wijden aan het betoog van Minister van IJsselstein, dat hij, ofschoon nimmer een consent wordt geweigerd, nochtans niet tot opheffing van uitvoerverboden overgaat, wyl hij voor prijsstijging in het bepaalde artikel vrees en daartegen de N.U.M.-heffingen als correctief aanwendt. Wij gelooven, dat de Minister hier verzuimt nauwkeurig te onderscheiden. Voor landbouwproducten, die in het buitenland door hooge prijzen eventueel een ruim afzetgebied zouden vinden, gaat 's Ministers betoog in theorie ongetwijfeld op, in de practijk valt daarop nochtans wel het een en ander af te dingen. Voor nijverheidsartikelen, met uitzondering van suiker, is 's Ministers betoog evenwel theoretisch noch practisch ter zake doende. Steeds is in de laatste maanden voor nijverheidsartikelen ten hoogste 1 pCt. aan N.U.M.-recht geheven en nimmer is de vrees gegrond geweest, dat de hooge prijs, die voor eenig product op de buitenlandsche markt kon worden betaald tot een leegpompen van het eigen land zou leiden! Dit klemt temeer, nu door de hooge waarde van den gulden talrijke nijverheidsproducten in het buitenland buitengewoon moeilijk verkoopbaar zijn!

In de derde plaats wordt de bemoeiing van de N.U.M. gemotiveerd door er op te wijzen, dat zij staten houdt (indien wij ons niet vergissen in triplo zelfs) van de uitgevoerde hoeveelheden en dat deze contrôle haar te allen tijde in staat stelt om, „als het te bar wordt” den uitvoer stop te zetten! Alsof de N.U.M., die van de zich steeds wijzigende behoefte niet op de hoogte is en bovendien den aanvoer uit het buitenland slechts achteraf uit de rijksstatistiek kan controleeren, ook maar bij benadering den gewettigden uitvoer zou kunnen fixeeren. Intusschen voor wien dit niet duidelijk genoeg moge spreken, zij naar de practijk verwezen. Het is in de afgelopen maanden voorgekomen, dat de Minister de vrees koesterde, dat er aan een bepaald artikel schaarschte was ontstaan, n.l. aan spiritus, papier en lijnolie, maar in geen dezer drie gevallen werd zijn aandacht hierop gevestigd door de N.U.M., maar door de afnemers. Wat vanzelf spreekt! Maar voor den Minister blijkbaar niet zoo krachtig, dat hij tot opheffing der uitvoerverboden — en uitschakeling der N.U.M.-bemoeiing — voor alle nijverheidsartikelen durft besluiten!

En toch gelooven wij, dat dit van den Minister geëischt mag worden.

Met het stijgen der buitenlandsche koersen zal geleidelijk de uitvoer en daarmee noodzakelijk de geheele productie stijgen!

De exportnijverheid verlangt geen regeeringssteun, wel haar medewerking en bovenal de erkenning, dat zij door de internationale economische constellatie verplicht is onder buitengewoon moeilijke omstandigheden de afzetgebieden te vinden, die zij vroeger bediende of die zij ter vervanging van tijdens den oorlog verloren centra wil veroveren.

Wij nemen aan, dat de Regeering de moeilijkheden, die de industrie ondervindt door de exportbelemmering niet ten volle kent, immers wanneer de Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel alleen slechts

wist, wat het beteekent te moeten offereeren onder de mededeeling, dat de export uit Nederland is „subject to license” zou hij naar onze overtuiging met algeheele herziening zijner, overigens vrij stuurlooze, uitvoerpolitiek niet langer dralen.

MOLENAAR.

GOUDEN STANDAARD EN DISCONTO-POLITIEK.

Nog een paar woorden naar aanleiding van het stuk van den heer Boissevain in het nummer van 12 Mei. Hij begrijpt niet, dat ik uit Pierson's beschouwingen in de 4de paragraaf van de 2de afdeling van Hoofdstuk IV, deel I, tot de verklaring kom, dat ruimte van ruilmiddel de circulatiebank moet nopen het disconto te verhoogen. Inderdaad daartoe kom ik niet uit die beschouwingen van Pierson, naar welke ik slechts verwees om te bewijzen, dat Pierson het begrip ruimte van ruilmiddel gebruikte in den zin van ruimte van ruilmiddel *onder het publiek*. Pierson's meening, dat zoodanige ruimte van ruilmiddel tot disconto-verhooging moet leiden, vond ik op dezelfde bldz 607, Deel I (2de druk),¹⁾ die nu ook de heer B. aanhaalt: Disconto-verhooging maakt de ongedekte circulatie kleiner, dus het ruilmiddel schaarsch (natuurlijk weer onder het publiek). Dus men moet het disconto verhoogen als het ruilmiddel (onder het publiek) te ruim is. Het doet mij genoegen, dat de heer B. door dit citaat aantoonde terug te zijn gekeerd tot de goede gewoonte ruimte (of schaarschte) van ruilmiddel te gebruiken als ruimte (schaarschte) van ruilmiddel onder het publiek. Op dezelfde wetenschappelijke basis stoelende, moesten wij het wel eens worden als wij de termen maar in dezelfde beteekenis gebruikten.

Over de goudpolitiek worden wij het echter minder gemakkelijk eens. De conclusie van den heer B., dat Pierson's leer, dat wij uitvoeren wat wij het liefst willen missen (het laagst waardeeren) in ruil voor wat wij het liefste krijgen, de juistheid bewijst van de politiek der Ned. Bank, die immers alleen goud afstaat als wij inderdaad in de plaats krijgen wat wij wenschen (lees wat de Centrale Bank wel goed vindt, dat er inkomt), schijnt mij zeer stout. Ik lees bij Pierson nergens, dat wat wij (een volk) wenschen te zien ingevoerd, wordt bepaald door de Centrale Bankinstelling. En ik ben erg ongeloovig, of de Centrale Bank wel zekerheid heeft, dat een goudafgifte met het doel iets bepaalds in ruil te krijgen, werkelijk — als men eens diep op de zaak inging — niet slechts in schijn — bewerkt wat men precies wil. Een Devisencentrale werkt al gebrekkig, laat staan de inmenging van wie slechts een klein stukje van de zaak beheerscht.

Maar dat daargelaten, ben ik van meening, dat als er voorkeur bestaat voor wat er in ons land mag komen aan goederen en vorderingen in ruil voor wat wij aan goederen, goud en vorderingen uitvoeren (alsmede uit welk land het mag komen), dat dan die voorkeur door den wetgever is te regelen, niet door de Centrale Bankinstelling.

ANT. VAN GIJN.

CONSTANTINOPEL, DE DARDANELLEN EN DE BOSPORUS IN 'T VERLEDEN EN HEDEN. III.

De zeestraten tusschen Azië en Europa en Constantinopel zijn aldus van het begin der 19e eeuw tot nu toe een object der vraagstukken van staatkunde en volkenrecht geworden, waarbij het zwaard en de macht beslissing gaven. En als men de innerlijke roerselen van den strijd, die zich daarom heeft afgespeeld, en waarvan wij slechts enkele feiten aanstipten, nagaat, dan vinden die hun oorsprong in de economisch-geographische en strategische beteekenis van deze plek der aarde. Daaraan heeft Turkije de meer dan platonische

¹⁾ In de noot 2 van mijn artikel van 5 Mei haalde ik de bladzijde reeds aan.

belangstelling der groote mogendheden in zijn staatkunde en bestuur te danken gehad. Die belangstelling was nog niet zoo groot in den tijd na de verovering in 1453, omdat toen de economische politiek der West-Europeesche staten en volken zich meer richtte naar de voor kort ontdekte overzeesche gewesten in het Westen, of naar het Oosten langs een weg, die niet meer door de Middellandsche Zee liep. Toen viel het verlies van Constantinopel niet zoo sterk in het oog. Maar langzamerhand, in het laatst der 16e, in de 17e en in de 18e eeuw begon de lust weer op te komen om de betrekkingen met de oude handelsgewesten in het Oosten van de Middellandsche Zee opnieuw aan te knoopen. Bescheiden vroeg men handelsvertegenwoordigers in de landen van de Porte en in Constantinopel, en verkreeg er capitulaties. Het was de eerste vreedzame penetratie in het Turksche Rijk.

In de 19e eeuw hebben Rusland, Frankrijk, Engeland en Duitschland in hun Oostersche politiek de belangen in het oog gehouden, die zij hadden bij de Dardanellen en den Bosporus met Constantinopel. De deelneming der groote Europeesche Mogendheden aan de Balkanoorlogen was er op gericht, op Constantinopel invloed uit te oefenen. De aanvankelijke plannen van de Entente om aan Rusland vasten voet te Constantinopel te geven, deden Turkije bij Duitschland aansluiten, en door die samenwerking bleef gedurende den laatsten oorlog de toegangspoort van de Zwarte Zee gesloten. Rusland heeft zijn doel niet bereikt en is gevallen; Duitschland heeft zich in den Balkan niet kunnen handhaven. Turkije moest zich overgeven. En de zeestraten tusschen Azië en Europa met Constantinopel zijn nu door de geallieerden bezet. Zij zien in, welk economisch belang in het bezit daarvan gelegen is. Het verzwakte, onzekere Turkije hier onbeperkt te doen heerschen, zou gevaaren voor de toekomst met zich brengen, en het economisch verkeer aan banden kunnen leggen. En voor Constantinopel en de zeestraten opent zich een nieuwe toekomst in economisch opzicht, als eens de toestanden in Europa geconsolideerd zijn.

Dit gezamenlijk optreden wijst den weg, langs welken de oplossing van het vraagstuk gevonden kan worden. De zeeëngten en de stad Constantinopel vormen niet zoozeer een element van nationale belangen als van internationalen aard. Het toebehooren van beide aan één staat, zooals lang het geval was, benadeelt niet zelden internationale belangen. Turkije heeft deze in het eerste stadium van zijn macht in dit gebied, door zijn oppermacht eenzijdig toe te passen, geschaad. De geschiedenis van 1784 tot nu toe was die van het optreden van verschillende mogendheden om den invloed van Turkije op de zeeëngten en de stad te beperken. Maar een andere oppermacht, voor Turkije in de plaats tredend, zou denzelfden tegenstand en strijd doen ontstaan.

Het eenige redmiddel is de zeestraat en de steden aan den oever te internationaliseeren, en te plaatsen onder een goed georganiseerden volkenbond, die alle belangen gelijktijdig en gelijkelijk verzorgt. Al geven de tegenwoordige toestanden nog geen hooge verwachting van een Volkenbond, toch moet dit ideaal hoog gehouden worden.

* * *

Constantinopel is door zijn ligging altijd een internationale stad geweest, die alleen door haar economische beteekenis groot is geworden. Gedurende alle tijdperken harer geschiedenis stroomden hier handelaars en gelukzoekers uit alle landen samen, maar nooit werden die elementen tot een nationale eenheid versmolten. Toen Constantijn de Groote de stad veroverd had, plantte hij in Roma Nova burgers uit vele naties, en trok de handel en nijverheid er talrijke vreemden. De Latijnen namen er steeds een groote plaats in en waren sterk onder het Latijnsche Keizerrijk. Toen Constantinopel door de Turken veroverd werd, werd de stad onder hun bestuur weer met nieuwe

bewoners bevolkt, en vormden sedert ook de Turken er een belangrijk element der bevolking. Zoo is het ook later gebleven, en in de 19e eeuw is die internationaliteit door Constantinopels bevolking nog versterkt. Tijdens den aanvang van den laatsten oorlog telde de stad ongeveer 1.250.000 bewoners, waarvan 500.000 Turken, 200.000 Grieken, 180.000 Armeniërs, 65.000 Israëlieten en 70.000 Europeanen van verschillende nationaliteit. Men kan Constantinopel geen Turksche stad noemen, omdat de Turken nog niet de helft der bevolking uitmaken; het is een cosmopolitische stad. Maar dewijl de Turken de meerderheid uitmaken, boven elk der andere elementen gaande, en omdat de regeering Turksch was, is op vele gedeelten ook een Turksche stempel gedrukt. Doch daarnaast vond men er Armeensche en Grieksche stadsdeelen. Ten N. van den Gouden Hoorn wonen de Turken alleen in aaneengesloten massa in Kassim Pasja en Fyndykly. Ook de Aziatische nederzettingen aan den Bosporus, met uitzondering van Kadiköis, hebben overheerschend Turksche bevolking. De Grieken hebben enkele kwartieren in Stambouel, als Fanar, Psamatia en Koemkapoe, en in de voorsteden Pera en Galata. Zij zijn bankiers, kooplieden, artsen, architecten en schippers; ook vindt men hen bij de nijverheid. De Armeniërs bewonen de kwartieren van Jedi Koele, Koemkapoe e.a., doch men vindt hen ook in Pera en Galata, waar zij veelal dragers, leiders van zaken en leveranciers zijn. De Joden, meest Spanjolen, bewonen voornamelijk de kwartieren Balat, Haskoi en Galata en enkele dorpen aan den Bosporus. De Europeanen, hier Franken genoemd, bewonen Pera. De Levantijnen vormen een eigenaardig, karakterloos element in Constantinopel en elders in het Oosten, dat niet hoog geacht wordt. Het zijn de in het Oosten geboren, opgevoede (of beter gezegd onopgevoede), een beroep uitoefenende nakomelingen van geëmigreerde ouders of grootouders. Gewoonlijk zijn het nakomelingen van gemengd-rassige ouders, Grieksche vader, Spaansch-Joodsche moeder, Armenische vader, Grieksche moeder en alle vermengingen van Joden en Armeniërs, Grieken, met Franschen, Italianen, Christelijke Syriërs enz. Engelschen en Duitschers komen als vaders en moeders slechts zelden voor. Onder de Latijnen vindt men vele parvenuachtige typen, aanmatigend, oppervlakkig en drukte makend zonder veel levensernst. Zij dringen overal in, verpesten het geestelijk leven, veranderen kunst in variëte, muziek in tingeltangel, ondermijnen de zedelijkheid der jeugd.

Turken zijn weinig gezind om handel te drijven; zij laten dit liever over aan vreemdelingen, vooral aan Levantijnen, Grieken, Joden en Armeniërs en de vreemdelingen. Een groot-industrie naar het Europeesch begrip heeft Constantinopel niet, met uitzondering van eenige fantasieartikelen. Ook was er een meel-industrie, en kwam de confectie en textielnijverheid er meer op.

Constantinopel is door haar economisch-geographische positie in 't bijzonder aangewezen voor den handel. Zij is de stapelplaats tusschen het Oosten en het Westen en het kruispunt van belangrijke zee- en landwegen. Daarenboven bezit Constantinopel in den Gouden Hoorn een onvergelykbaar schoone haven, beschermd door de twee gemakkelijk te verdedigen en sterk bevestigde zeeëngten. Hoewel de handel, die vroeger voor geheel het rijk in Constantinopel geconcentreerd was, voor een gedeelte werd overgenomen door Smyrna, Beiroet en Salonika, toch blijft Constantinopel nog altijd de hoofdmart van het Turksche Rijk en van den Levant. Langs den spoorweg door Klein-Azië met zijn voortzetting naar Bagdad heeft het zijn handelsgebied in 't Oosten uitgebreid; aan den anderen kant staat het in spoorwegverbinding met de Balkanlanden en met Centraal- en West Europa. Het verkeer met het Oosten wordt steeds uitgebreid. En in de opbloeiende havens aan de Zwarte Zee: in Odessa en Nicolajew in het N.W., in Eupatoria,

Sebastopol, Jalta, Feodosia (Kaffa) en Kertsj in de Krim, in Berdjansk, Taganrog, Maroeopol aan de Zee van Azof, heeft Constantinopel een groot achterland in het Noorden. Daarbij komen nog de havens van Anapa, Noworossisk, Poti en Batoem in het Oosten der Zwarte Zee, Trebisonde, Samsoen en Sinope in Klein-Azië, en Boergas, Warna, Constanza, Galatz en Braila in het Westen der Zwarte Zee.

Met die vele havens en hun handelsgebieden is het achterland van Constantinopel in ruimen zin buitengewoon groot. Doch ook van het Turksche rijk concentreert zich het grootste deel van den uitvoerhandel op Constantinopel. Vóór den oorlog was Constantinopel als handelsplaats vooral voor de volgende Turksche producten van beteekenis: graan, opium, rozenolie, tapijten, wol, geitenkaas, huiden, colophonium, mastix, oliezaden, noten, kanariezaad, wijnen, eieren, schapendarmen.

Het totale scheepvaartverkeer in de haven van Constantinopel bedroeg in 1912: 18.391 schepen met een inhoud van 20.169.166 ton. Bovenaan stonden hierbij Groot-Britannië met 5.421.000 ton, Griekenland met 2.762.000 ton en Oostenrijk-Hongarije met 1.070.000 ton. Dan volgden Rusland met 968.000 ton, Italië met 505.000 ton en Turkije met 426.000 ton. Nederland was er bij betrokken met 122.000 ton.

Deze cijfers van vóór den oorlog toonen de internationale beteekenis van Constantinopel aan, waar de Turken zelfs geen groote rol spelen in het economisch leven. De handelsomzet der stad zal ongetwijfeld sterk kunnen toenemen, als Klein-Azië weer tot economischen arbeid wordt gebracht, en de spoorwegen naar Azië een ruimer achterland openen, misschien den overlandweg naar Indië.

Constantinopel ligt niet meer als in de 16e eeuw in het centrum van het Turksche rijk, maar in een uithoek, met niet meer achterland in Europa dan een smalle strook langs de zee van Marmara. Een dergelijke internationaal belangrijke plek te bezitten, waar zooveel belangen bij zijn betrokken, kan voor het Turksche rijk niet anders dan de bron van veel zorgen zijn. De stad en de zeestraten zijn op internationalisering aangewezen, en kunnen daardoor alleen voor den arbeid des vredes in de toekomst de rechte beteekenis verkrijgen, en ook voor het Turksche rijk het grootste voordeel opleveren. Als hierdoor het vraagstuk der Dardanellen wordt opgelost, zal de oude wereld een bron van strijd en oorlog minder, maar een ruim veld van economisch arbeiden rijker zijn geworden.

H. BLINK.

Den Haag.

DE PETROLEUM-INDUSTRIE IN 1919.

II.

De oorlog heeft voor de verschillende regeeringen wel zeer de waarde van de aardolieproducten duidelijk gemaakt. Deze komen dus hoe langer hoe meer in het centrum van de belangstelling der gouvernementen te staan.

In overzichten over vorige jaren werden hieromtrent reeds verschillende mededeelingen gedaan.

In Engeland hebben de daar gemelde boringen tot nagenoeg geen resultaat geleid, zoodat de vroeger gekoesterde verwachtingen niet in vervulling zijn gegaan.

In Frankrijk wil men het monopolie voor petroleumproducten, hetwelk tijdens den oorlog ontstond en waarbij de Regeering den aankoop en den aanvoer van de belangrijkste oliederivaten zelf in handen nam, voortzetten, zij het dan ook in eenigszins verzachten vorm.

Men voelt in dat land zoodanig de schaarschte van de brandstoffen, dat allerwegen in Frankrijk zelf en in zijne Koloniën naar de kostbare aardolie wordt gezocht.

In verschillende landen heeft dan ook de wijze, waarop olieconcessies door olie-exploitanten kunnen

worden verworven, in den loop der jaren een principiële wijziging ondergaan. In de plaats van een vrij systeem is daar regeeringsinmenging getreden. Bij het *vrij systeem* heeft men twee stelsels te onderscheiden, nl., als ik dat zoo noemen mag, het continentale en het Angelsaksische stelsel, welke zeer in het algemeen hierop neerkomen.

Bij het eerste stelsel zijn eigendom van boven- en ondergrond ten opzichte van verschillende mineralen gescheiden. Men heeft vergunning tot opsporing van den Staat te verkrijgen, die op aanvraag van den eersten verzoeker wordt gegeven, waarbij het doen van een vondst als regel recht op concessie geeft. Het beste voorbeeld voor dit systeem is het Pruisische Berg-Gesetz, in welks voetspoor de ongewijzigde Indische Mijnwet van 1899 trad.

Bij het tweede stelsel is de eigenaar van den bovengrond ook eigenaar van de olie, zooals in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika. De olie-exploitant sluit dan leases met den eigenaar tegen betaling van een zekere royalty van de gewonnen olie.

In het laatste geval dus een geheel vrij systeem; bij het continentale stelsel geen regeeringsinmenging, doch slechts regeeringsbemiddeling. De exploitant onderhandelt niet met het gouvernement omtrent de voorwaarden; deze zijn vastgelegd in de mijnwet; hij vraagt slechts op grond van die algemeene bepalingen registratie zijner rechten aan.

In dit verband kan nog opgemerkt worden, dat er in verschillende landen waar de Angelsaksische mijnwetgeving gold een streven merkbaar is, om die in de Pruisische om te zetten. Zoo werd in Mexico en verschillende Zuid-Amerikaanshe Staten het continentale stelsel ingevoerd, terwijl ook de Landleasing Bill, die in de Vereenigde Staten werd aangenomen, dit systeem aanhangt.

Zooals gezegd treedt in verschillende landen voor het vrije stelsel regeeringsinmenging in de plaats; op zijn pad ontmoet de olie-exploitant thans telkens het gouvernement. Dit pad voert hem niet meer alleen in de wildernis, doch ook in de anti-chambre van den regeeringsvertegenwoordiger.

In Nederlandsch-Indië vond dit stelsel reeds in 1905 ingang, toen in de Indische mijnwet de mogelijkheid werd geopend om voor bepaalde terreinen overeenkomsten met het gouvernement te sluiten. Op grond hiervan werden toen de Djambi-contracten voorgesteld. De Kamer onder leiding van den heer Albarda ging toen nog verder en nam een motie voor Staatsexploitatie aan, waarbij het particuliere aandeel geheel werd uitgesloten. Geconstateerd kan echter worden, dat Nederland in deze alleen staat; is ook in andere landen tot het *contractenstelsel* overgegaan steeds wordt door de regeeringen aansluiting gezocht bij de bestaande concerns.

Hieronder volgen nog eenige mededeelingen omtrent verschillende productielanden.

Voor de Vereenigde Staten in het bijzonder is 1919 een record-jaar geweest. De productie werd tot ruim 48.000.000 ton opgevoerd, waarmede de Ver. St. ongeveer 70 pCt. van de wereldproductie hebben geleverd, tegen b.v. 63½ pCt. in 1913. Sedert het begin van den oorlog is de productie van crude met 32 pCt. gestegen.

De Vereenigde Staten is niet alleen de grootste olieproducent, maar ook een der grootste olieconsumenten. Het verbruik is ongeveer gelijk aan de productie.

Deze ontwikkeling is deels te danken aan de bijzondere positie waarin de Amerikaansche petroleum-industrie verkeert.

Het zeetransportvraagstuk heeft voor dit land lang niet zoozeer gegolden als voor die productiegebieden, welke hare producten elders op de wereldmarkt moesten plaatsen. Uitgebreide exploitaties, gelukkige vondsten in verschillende gebieden, hebben het hare tot dit succes bijgedragen. Men denke aan de „oil-booms” in Texas, Oklahoma, Wyoming, Kansas en

Californië. Voornamelijk de boringen in Texas en in Louisiana, waar groote spuiters werden aangeboord, zijn de features van 1919 geweest.

In 1919 heeft de achtereenvolgende behandeling van eenige wetsontwerpen, tot strekking hebbende de uitgifte mogelijk te maken van concessies op een groot aantal vroeger gereserveerde oliehoudende Staatsterreinen, onder speciale van de gewone mijnwetgeving afwijkende bepalingen, voortgeduurd. De z.g. Landleasing Bill — waarvan boven reeds sprake was — is eerst onlangs door President Wilson bekrachtigd. Eene opmerkelijke bepaling in deze wet is de uitsluiting van vreemdelingen op de betreffende olierechten, wanneer Amerikanen in de landen hunner inwoning aan beperkende bepalingen ten opzichte van de deelneming in oliemaatschappijen zijn onderworpen.

Aan de Amerikaansche petroleumindustrie bleven in het afgelopen jaar ernstige moeilijkheden niet gespaard. Het netelige arbeidersvraagstuk, de transportmoeilijkheden en de somtijds lastige regeeringsinmenging vormden even zoovele belemmeringen tot nog krachtiger uitgroei. Werd eenerzijds inmenging van regeeringszijde in de zaken der olie-industrie somtijds drukkend gevoeld, anderzijds evenwel deden de regeeringslichamen al het mogelijke om de Amerikaansche industrie in een zoo voordeelig mogelijke positie te plaatsen ten opzichte van de concurrentie met het buitenland.

Zooals hierboven reeds werd opgemerkt hangt de petroleumindustrie van Mexico ten nauwste samen met die van de Vereenigde Staten. Mexico is in enkele jaren een der belangrijkste olieproducenten geworden en belooft nog zeer veel voor de toekomst. De productie is snel stijgende; in 1916 bedroeg deze pl.m. 4.000.000 ton, in 1917 ruim 7.000.000 ton, in 1918 8.700.000 ton en in 1919 reeds ongeveer 13.500.000 ton.

Waar de behoefte van de locale markt, in tegenstelling met de Vereenigde Staten gering zijn, heeft Mexico eene belangrijke beteekenis en nog grooter toekomst als exporteur voor de wereldmarkt. Gelijk medegeleed bevinden zich de petroleumbelangen voornamelijk in handen van Amerikanen. De invloed van de Hollandsch-Engelsche interessen is in het begin van 1919 aanzienlijk vergroot door de samenwerking, welke tusschen de Mexican Eagle en de Royal-Dutch Groep, welke naar bekend is, in Mexico met hare dochtermaatschappij La Corona werkt, verkregen is.

In de wrijving tusschen de Mexicaansche Regeering en de vreemde olieproducenten is in 1919 weinig of geen verandering gekomen. Beide partijen zijn op hun stuk blijven staan, ofschoon in den laatsten tijd Caranza meer geneigd schijnt te zijn, om het conflict op een voor beide partijen bevredigende basis op te lossen. Het eenige maanden geleden uitgevaardigde decreet, waarbij het verlenen van boorvergunningen mogelijk werd gemaakt, legt van dat streven getuigenis af.

De maatschappijen kunnen thans namelijk boorvergunningen verkrijgen onder het beding, dat zij zich te zijner tijd zullen moeten onderwerpen aan de nu nog in overweging zijnde wetsbepalingen, tenzij zij er dan de voorkeur aan geven de vergunning prijs te geven.

Er is overigens niet heel veel kans, dat het aanhangige organieke wetsontwerp, tot uitvoering van Art. 27 der Grondwet van 1917, spoedig wet zal worden. Daardoor blijft de toestand in Mexico nog steeds een onzekere. *)

In Zuid-Amerika is het oliebedrijf over het algemeen nog in het begin van zijne ontwikkeling. De activiteit vooral in Columbia tot het verkrijgen van olieconcessies neemt echter hoe langer hoe meer toe. De Vereenigde Staten, die vreezen, dat hunne onder-

grondsche olievoorraden binnen eenige tientallen jaren uitgeput zullen raken, houden, naast Mexico, in de eerste plaats op Zuid-Amerika hun oog gevestigd ter voorziening van hunne behoeften.

De productie van Indië vertoont een stijgende lijn, doch zonder schokken. De oliewinning heeft naar menschelijke berekening daar eerder haar hoogtepunt bereikt dan dat men eene belangrijke productievermeerdering kan verwachten. Het bedrijf in Indië is een „settled one”. Ook in 1919 werd een grotere opbrengst verkregen dan in het daaraan voorafgaande jaar. In die hoogere productie werd vooral door Borneo bijgedragen. Toch wordt Indië van steeds kleinere beteekenis ten opzichte van de wereldindustrie. Bedroeg de Indische productie in 1913 nog 2,94 pCt. van de wereldproductie, sedert is zij gedaald tot 2,78 pCt.

Hoewel het dus niet te verwachten is, dat Indië ooit een vooraanstaande plaats in de rij der olielanden zal innemen, zou onze Kolonie toch betere cijfers kunnen vertoonen, wanneer men er eindelijk toe zou kunnen komen de nog altijd gereserveerde olieterreinen tot exploitatie te doen komen. Ook in 1919 is er in dit opzicht nog niets veranderd. In deze tijden van hooge prijzen heeft de motie Albarda de Schatkist vermoedelijk reeds vele millioenen gekost.

De Europeesche petroleumindustrie heeft zeer sterk door den oorlog geleden. In 1913 produceerden Rusland, Roemenië en Galicië samen 23,15 pCt. van de wereldproductie, in 1918 slechts 10,75 pCt. en in 1919 liep de totaalproductie zelfs terug tot 6,35 pCt.

In Roemenië had de petroleumindustrie ook dit jaar met verschillende moeilijkheden te kampen, die oorzaak waren, dat de stijgende lijn van productie door de Duitse bezetting verkregen na de aftocht van deze niet werd voortgezet, integendeel, weder in een dalende werd omgezet.

Boven wees ik reeds op de factoren, die belemmerend werkten op den uitvoer van dit land. Tengevolge van het ontbreken van vrijen uitvoer en eveneens door den hopeloozen toestand, waarin zich het verkeerswezen bevond en nog steeds bevindt, werd de beschikbare opslagruimte geheel in beslag genomen, waardoor de raffinaderijen ten zeerste in hunne werkzaamheden werden belemmerd. Daartegenover konden tengevolge van de voortdurende onderbreking van de pijpleiding nauwelijks eenige petroleumproducten naar Constanza worden verpompt waar ongeveer 120.000 ton opslagruimte beschikbaar is.

Ook de productie ondervond van dezen toestand den terugslag; zij moest tot het noodzakelijke worden beperkt, terwijl de boorwerkzaamheden moesten worden ingekrompen. Dit laatste had naast arbeidersmoeilijkheden echter nog een andere oorzaak.

In September verscheen nl. een Koninklijk besluit, waarbij bepaald werd, dat de Roemeensche Consolidatiewet tijdelijk werd opgeheven en een boorverbod op reserve-terreinen werd afgekondigd. Tevens werden alle transacties in concessies verboden tot 6 maanden na het sluiten van den algemeenen vrede.

Ik laat nog enkele vergelijkende productiecijfers volgen:

1913	1.885.619 ton.
1914	1.783.947 „
1915	1.678.145 „
1916 (tot aan de ontruiming)	1.244.093 „
1917	517.491 „
1918	1.214.219 „
1919 (ongeveer)	920.000 „

Over de uitschakeling van Rusland van de exportmarkt heb ik reeds boven eenige mededeelingen gedaan.

Wat het binnenland betreft bleef in het afgelopen jaar door den burgerkrijg het afzetgebied langs de Wolga voor de voornaamste productiecentra, Baku en Groszny, afgesloten.

De voorraden hoopten zich op en daar de produ-

*) [Gelijk bekend, werd voor eenige dagen de regeering-Caranza omvergoorpen. — Red.]

centen deze niet konden realiseeren ontbrak hun het kapitaal om de terreinen te herstellen en verder te ontwikkelen.

Door de ontredde van het verkeer kon slechts een klein gedeelte van de voorraden, die zich te Baku en Groszny bevonden gedistribueerd worden in de uitgestrekte gebieden van Rusland, die in 1919 onder Denikin's bewind stonden.

Voor het petroleumgebied geldt vanzelfsprekend ook de algemeene economische malaise, die in het oude Czarenrijk heerscht, nl. de waardedaling van het geld, het gebrek aan materiaal en aan kleding en levensmiddelen voor de employe's, zoomede de verschillen in nationaliteit van de kleine Staten onderling. Bovendien verkeert het geldwezen in een zeer ontredde staat. Het groote verschil in pariteit der verschillende roebels werkt zeer belemmerend op de industrie. In Batoem, thans de voornaamste haven voor export, geldt de Transkaukasische Roebel, waarvan men er 900 voor een £ Sterling krijgt, terwijl men van de door Denikin's Regeering uitgegeven „Don"-Roebel 2800 stuks moet betalen voor een £ Sterling.

Ook Galicië moest in 1919 nog lijden onder de gevolgen van de ineenvalling van Centraal Europa, waardoor de productie van 70.000 ton per maand in 1918 in December 1919 tot 42.000 ton terugliep.

Gelijk andere landen met een lagen valuta-stand was ook Polen een gebied hetwelk door internationale financiers werd afgegraasd. Een gedeelte der petroleumindustrie kwam dan ook in handen van vreemdelingen.

HET NIEUWE BEGINSEL IN DE TYPOGRAPHIE.

Bezwaarlijk zoude één enkeling aan dezelfde zaak zooveel goeds tot stand kunnen brengen en zooveel kwaads berokkenen, als Prof. Mr. J. A. Veraart aan de bedrijfsorganisatie der grafische vakken deed.

Dat dit bedrijf maatschappelijk het best en meest volmaakt georganiseerde in ons land kan worden genoemd, is in sterke mate aan hem te danken; dat echter bij de meeste bekende economen, zoowel als bij het groote publiek een muur van wrevel en wantrouwen tegen zijn stelsel is opgetrokken, kan niet minder aan Prof. Veraart worden geweten.

Ik kan mij zeer wel voorstellen, dat het Mr. Dr. A. A. van Rhijn, die onvermoeid bezig schijnt het vele goede in de bedrijfsorganisatie tot verdere ontwikkeling te brengen, het slechte daaruit te verwijderen, wel telkens pijnlijk moet treffen, hoe moeilijk het is, de buitenwereld te overtuigen, dat het stelsel-Veraart en de economische organisatie van het drukkersbedrijf niet (langer) identiek (willen) zijn.

Steeds weder opnieuw zal hij moeten constateeren, dat, zoo gemakkelijk Prof. Veraart de vereenzelviging zijner denkbeelden met den geest der vooral door hem tot stand gebrachte bedrijfsregelingen in de typographie bij het publiek heeft bewerkstelligd, zoo moeilijk het hem, Mr. van R., valt, dien z.i. verkeerden indruk weg te nemen.

Reeds meermalen heeft Mr. van R. de C.A.O. en de daarmee ten nauwste samenhangende prijzenpolitiek in de typographie moeten verdedigen.

Behalve zijn beide laatste artikelen in de „Economisch-Statistische Berichten" van 31 Maart en 21 April 1920, en in het 29 October-nummer van hetzelfde tijdschrift, herinner ik mij o.a. een gedachtenwisseling tusschen hem en den heer B. J. Gorris in het „Algemeen Weekblad van den Middenstandsbond" in den aanvang van dit jaar.

In het 31 Maart-nummer der „E.-S. B." verklaart Mr. van Rhijn, dat er een nieuw beginsel zijn intrede heeft gedaan in de C.A.O. voor de typographie, met name ten aanzien van de medezeggenschap der werknemersorganisaties bij de vaststelling der prijstarieven (de medezeggenschap t.a.v. het roeyement is wegens de

begrijpelijke zeldzaamheid van-het geval van minder beteekenis).

In hetzelfde artikel loochent schr. opnieuw de identiteit van het huidige stelsel der drukkersbedrijven met de bekende „economische bedrijfsorganisatie" van den Delftschen hoofleeraar, oud-raadsman van den Ned. Bond van Boekdrukkerijen.

Ik meende — terloops — in het nr. van 7 April op goede gronden in de eerste plaats het bestaan van een nieuw *beginsel* te moeten ontkennen, al gaf ik toe, dat misschien de toestand eenigszins gewijzigd is door het nieuwe contract.

Verder heb ik de meening verkondigd, dat er van een eigenlijke verandering in de medezeggenschap der arbeiders ten aanzien van de prijspolitiek door de nieuwe C.A.O. niet kan worden gesproken.

Ten slotte heb ik mij over de prijstarieven der drukkers volgens het stelsel-Veraart in vrij krasse en afkeurende bewoordingen uitgelaten, terwijl ik te kennen gaf, dat ik geen werkelijk verschil zie tusschen het door Prof. Veraart beschreven systeem en de geldende regelingen in de typographie.

Terecht oordeelde Mr. van R. mijn beweringen zeer onvoldoende bewezen. Reeds in het gewraakte artikel erkende ik zulks en de repliek des heeren R. noopt mij thans wel te trachten een en ander te staven, zij het ook zeer beknopt.

Vooraf dien ik kortelings mijn bezwaren tegen het, laten wij het maar noemen, „eigenlijke stelsel-Veraart" mede te deelen.

Het verschijnen van het boek „Vraagstukken der Economische Bedrijfsorganisatie" werd gevolgd door een storm van verontwaardiging, nauwelijks evenredig aan de belangrijkheid van het werk.

Ik mag den belangstellenden lezer o.a. verwijzen naar de artikelen van wijlen Mr. I. A. Levy („Economist" van 15 Juni 1919), van F. M. Wibaut („Socialistische Gids" van 1919, bldz. 549 e.v.), naar de brochure van Jos. van Wel, getiteld „In Vanum Laboraverunt", naar verschillende voordrachten en gedachtenwisselingen van Prof. Mr. M. W. F. Treub, Dr. Th. van der Waerden, Mr. L. G. Kortenkorst, die allen op min of meer scherpe wijze de ethische en economische onhoudbaarheid van het van hooggeleerde zijde gepropageerde stelsel uitvoerig betoogen.

Mij wordt verweten de uitdrukking (nog wel tusschen aanhalingsteekens en voorzichtiglijk beperkt door de woorden „soms niet geheel ten onrechte genoemd"): „uitbuiting van den verbruiker."

Men luistere naar Prof. Veraart zelf, gewoonlijk toch beschouwd als uitdenker van, en stellig de beste autoriteit over, het door hem in het drukkersbedrijf ingevoerde en haarfijn ontwikkelde stelsel.

Mij worde het uitlichten van een aantal zinsneden uit een boek ten goede gehouden; ieder die het werk heeft gelezen, zal erkennen, dat de aanhalingen volkomen juist den geest van hetzelfde uitbeelden. Het zijn er enkele uit vele.

Na tegen het stelsel der vrije mededinging ernstige bezwaren te hebben ingebracht, zegt Prof. Veraart (blz. 62):

„Bij economische bedrijfsorganisatie (ontstaat): een streven om op de eerste plaats voor bepaalde gezamenlijke prestaties een prijs te ontvangen, die zoo hoog mogelijk ligt boven den kostenden prijs der verschillende ondernemingen, 1), een verkoopprijs, die dan voor de verschillende ondernemingen vrijwel automatisch in deelen wordt gesplitst naar haar deelname in de productie. Bij vrije concurrentie: het natuurlijk streven om de kosten, en dus o.a. ook de arbeidsvoorwaarden, zoo laag mogelijk te houden, teneinde met des te meer succes den medestander te kunnen verdringen; terwijl de economisch georganiseerde industrie het eerst vraagt: *wat is op het publiek te verhalen* 2), om daarvan ook vooral de totale belooning van den factor arbeid afhankelijk te stellen."

Op bldz. 67 vertelt schr., nadat hij heeft aange-toond, hoe het minimum-prijstarief geleidelijk de

1) Cursiveering van mij. H.

„maximale waardeering van het publiek” heeft bereikt, hoe toch nog de mogelijkheid bestaat, dat „hetzij door een gril van het publiek, hetzij door een gelukkig samentreffen van hun inspanning met de beoordeeling van het publiek, de ondernemers de waardeering voor hun product zien stijgen,” en dus „de prijstarieven alweer worden verhoogd, zonder dat de grens der maximale waardeering wordt bereikt.”

Is er dan voorloopig niets meer uit den verbruiker te persen, (bldz. 68) „de bepaalde productie, die ter markt wordt aangeboden, dekt een bepaalde vraag. Welnu: het komt er dan op aan, dat terwijl de vraag toeneemt, de productie op de bepaalde hoogte blijft, ofwel indien de vraag dezelfde blijft, *de bepaalde productie wordt ingekrompen.*”¹⁾

Er wordt niet onderzocht of het de vraag is naar een levensbehoefte; de productie wordt eenvoudig beperkt om de prijzen weder te kunnen verhoogen.

Hoe is dit mogelijk? Men kan (bldz. 69) „kapitaalvernieuwing verhinderen”, „aanvulling met nieuwe arbeidskrachten beletten”.

Alweer negeeren van de vraag naar de maatschappelijke behoefte, naar de geoorlooftheid van productiebeperking en dat nog wel in dezen tijd!

„Maar natuurlijk werkt ook het economisch beginsel, dat de hoogste prijs de beste is, bij de ondernemers-kapitalisten zoo goed als bij de arbeiders, om mij tot deze groepen te bepalen. Het staat wel vast, dat *geen der beide genoemde groepen zal rusten, vóór het te bereiken maximum ook inderdaad is bereikt*”¹⁾, (bldz. 72).

Dan ten slotte in het algemeen (bldz. 70).

„De volgende fasen zullen dus worden doorlopen:

„Eerst invoering van een minimum-prijstarief; dan onder drang van medewerkende vereenigingen, onder drang van de resultaten van een goed systeem van den kostenden prijs, verhooging van het tarief, tot de maximale waardeering bij bepaalde productie is bereikt; vervolgens sluiting van het bedrijf; eindelijk bedrijfsconcentratie en beperking van de productie. Men zal het billijken, dat ik hier zooveel mogelijk vereenvoudig.”²⁾

Ziedaar het heele stelsel „in a nutshell”.

De gevolgen? De schrijver zal ze U zeggen. (bldz. 106):

„De opkomst van nieuwe bedrijven wordt door de economische bedrijfsorganisatie aanzienlijk belemmerd. Dit laat zich gemakkelijk begrijpen. Een meer of minder aanzienlijk deel der consumenten wordt, zooals wij zagen, steeds meer beperkt in zijn behoeften; het krijgt steeds minder gelegenheid om nieuwe behoeften te kweken, nieuw ontwaakte behoeften te bevredigen.”²⁾

Is de verontwaardiging van zooveel over dit stelsel zoo misplaatst? Waren mijn uitdrukkingen over het stelsel-Veraart in het 7 April-nummer niet vrij bezadigd?

Wellicht geeft ook Mr. van R. dit toe, doch zal hij er op wijzen, dat hij steeds heeft ontkend, dat het stelsel-Veraart identiek is met dat der drukkersbedrijven.

Hierop kan ik antwoorden:

Prof. Veraart heeft het stelsel uitgedacht en uitgewerkt, heeft de economische bedrijfsorganisatie in de drukkersbedrijven jarenlang en tot voor korten tijd geleid.

Hij brengt naar voren, dat dit wél de geest van de bedrijfsorganisatie in de grafische vakken is.

Welke reden zou hij hebben om zijn eigen systeem zóó zwart te maken?

Op welken grond moeten wij aannemen, dat die geest dan onlangs is veranderd? De materiele voor-

¹⁾ Cursiveering van mij. H.

²⁾ Spatieering van mij. H.

waarde daarvoor: het aan de prijspolitiek verbonden verplichte lidmaatschap, bestaat nog en Mr. v. R. zal toch niet kunnen beweren, dat de menschelijke natuur in de laatste jaren zich ten goede heeft gekeerd.

Ware het niet zaak voor de drukkers, werkgevers, zoowel als werknemers, het stelsel-Veraart nu eens categorisch te verwerpen? Dit doet Mr. van Rhijn niet; hij volstaat met te zeggen, dat „de zoo verspreide opvatting, alsof de door Prof. Veraart verdedigde organisatie in het drukkersbedrijf is vastgelegd, slechts ten deele juist is” („E.-S. B.” van 29 October 1919).

En ook de heer Ponsteijn, die in de „Socialistische Gids” van Maart 1920, van arbeiderszijde de nieuwe C.A.O. in de typographie uitvoerig bespreekt, kan zich klaarblijkelijk hier en daar noode tegenover Prof. Veraart schrap stellen, en verdedigt hem bijv. telkens tegen de aanvallen van den heer Wibaut.

Thans het „nieuwe beginsel”, dat Mr. van Rhijn ziet t.a.v. de medezeggenschap der werknemers, inzake de prijstarieven: Dit zou zijn vastgelegd in art. 81, der C.A.O., luidende:

„1. De contractanten ter eenre zijde geven den contractanten ter andere zijde inzicht in de prijstarieven, alvorens deze worden vastgesteld of gewijzigd.”

„Met de ter vergadering uitgenoodigde leiders der gezellen,” zegt Mr. v. R., „wordt dan het prijstarief uitvoerig besproken. Men gaat na de wijze waarop de berekeningen zijn uitgevoerd. Vragen worden beantwoord en nadere inlichtingen gegeven.”

Waarom moest dit „nieuwe beginsel” worden aangevaard?

„De leiders der werknemers wezen er op, dat zij zich in een scheve positie bevonden, wanneer zij op hunne algemeene vergadering moesten toegeven, dat zij toch eigenlijk van de prijsregelingen, die mede door hun organisatie worden gehandhaafd, *niet het juiste begrip hadden.*”¹⁾ (Mr. v. R. in het nummer van 31 Maart.)

Toch zegt Prof. Veraart, schrijvende over den tijd, dat hij economisch-raadsman der drukkerspatroons was, *in 1918 reeds* (t.a.p. bldz. 43):

„De patroonsregelingen zijn voor de leiders der arbeidersbonden niet geheim. Zij mogen de tarieven critiseeren; maar ook worden die tarieven hun uitgelegd.”

Wat hebben zij thans, ten minste anderhalf jaar later dan bereikt met het „inzicht krijgen” in de tarieven, dat zij vroeger niet hadden, en waarmede zij vroeger „geen juist inzicht konden verkrijgen?”

Dit bestond reeds practisch vóór 1918, al was het misschien niet vastgelegd in de overeenkomst.

Waar is nu het *nieuwe* beginsel?

Schr. dezes zal de laatste zijn om te ontkennen, dat een dergelijke bespreking van tarieven, zelfs indien de werknemers een nauwelijks raadgevende stem hebben, van grooten invloed zou kunnen zijn; blijkbaar was zij dit vroeger echter niet (z.b.) en ik begrijp geenszins, in welk opzicht dit thans zou zijn veranderd.

Terloops zij hier opgemerkt, dat ik onder „medezeggenschap” versta een zekere grootere of kleinere verantwoordelijkheid voor den gang der onderneming en niet een „inzicht in prijstarieven.”

Juist doordat zij de medeverantwoordelijkheid voor de productie missen, zullen zich de leiders der werknemers niet durven en niet kunnen verzetten tegen verhooging van het prijstarief, indien daardoor ook het loonpeil stijgt, zelfs al gaan de ondernemerswinst en de kapitaalrente mede naar boven. Slechts geringe kennis van de huidige verhoudingen zal, dit doen beamen.

Dat M. v. R. zelf zou erkennen, dat er in het beginsel geen wijziging is gebracht, maak ik op uit: „Intusschen wordt de eigenlijke leiding in de prijspolitiek daarmee niet aan de patroons ontnomen. Zij zijn het, die ten slotte de tarieven vaststellen of wijzigen.” (Mr. v. R. in het nr. van 31 Maart 1920.)

¹⁾ Cursiveering van mij. H.

Tot 1913 waren en volgens Prof. Veraart, en volgens Mr. v. Rhijn, en volgens den heer Ponsteijn, de toestanden niet slechts voor de arbeiders, maar ook voor de ondernemers in het drukkersbedrijf allertreurigst.

Thans zijn de „uitkomsten bevredigender”.

In hetzelfde artikel haalt Mr. v. R. uit „Sociale Voorzorg” aan, dat de inkomens der groep drukkers sedert 1914 met 59 pCt. zijn gestegen en vraagt mij daarbij de kosten van levensonderhoud in aanmerking te nemen.

„Laat ik zulks doen. Deze kosten worden voor arbeidersgezinnen op ongeveer 200 pCt. van die in 1913 geraamd; voor de meer goeude standen is de stijging van het index-cijfer ongetwijfeld nog hooger. Aldus kom ik voor de drukkerspatroons eenerzijds tot een belangrijke welstandsvermeerdering, anderzijds tot een schrikbarende „Verelending”! Het blijkt dus, dat de cijfers uit „Sociale Voorzorg” voor deze vergelijking te eenenmale ongeschikt zijn; er werken daar klaarblijkelijk nog andere, belangrijke, niet dadelijk vast te stellen, factoren.

Hoe gaarne Mr. v. R. zelf klaarblijkelijk zou wenschen, dat de economische bedrijfsorganisatie slechts op een, uit gemeenschapsoogpunt toelaatbare, wijze wordt gebezigd, zoolang het stelsel toelaat, dat door den verkoopprijs de maximale waardeering van het koopende publiek wordt bereikt, zoolang zal die grens ook steeds worden benaderd: psychologisch en economisch mag dit toch wel als vaststaande worden beschouwd.

Losmaking van het verplichte lidmaatschap en de prijstarieven van elkander zal hierin slechts verbetering brengen.

De uiterst scheeve positie van de werknemersorganisaties, die ik in mijn vorig artikel besprak, zou daardoor ook worden opgeheven.

De hechtheid der wederzijdsche organisaties zou wellicht tijdelijk eenigszins worden geschokt, maar ik twijfel niet of beide partijen hebben de groote voordelen van het veelzijdige en intensieve overleg, de vormende betekenis der ingrijpende en doelmatige collectieve bedrijfsregeling wel zóó goed leeren kennen en waardeeren, dat op den duur de economische organisatie in de typografie van het uitbannen harer slechte uitvloeiels geen blijvende schade zal onder vinden.

Ik stel mij bloot aan het wederwoord, dat ik de economische bedrijfsorganisatie niet begrijp, dat met het door mij verworpen element daarvan, het geheele stelsel staat of valt, vooral voor de werkgevers.

Voor hen zou het geheele systeem slechts nut hebben, omdat zij daardoor goede prijzen kunnen handhaven.

Dat betwijfel ik sterk; na zooveel jaren een vrij groote rust in het bedrijf te hebben gekend en rechtszekerheid te hebben genoten, zou men al zeer spoedig terug verlangen naar het uitstekende, georganiseerde overleg met de werknemers, naar de leerlingenregeling, de rechtsbesteding en al hetgeen de C. A. O. in de typografie verder biedt.

G. H. C. HART.

Amsterdam.

AANTEKENINGEN.

De geldpolitiek in Nederland. — Gedateerd 15 Mei 1920 is de navolgende verklaring openbaar gemaakt:

Onder de ingewikkelde sociaal-economische vragen, die hier te lande op het oogenblik eene oplossing eischen, neemt dat der geldpolitiek, als onderdeel van het duurtevraagstuk, een eerste plaats in.

Doordrongen van de groote volksbelangen, welke bij een ordelijk en waardevast ruilmiddel, vooral thans, betrokken zijn, achten ondergetekenden het hun plicht een woord van ernstige waarschuwing te doen hooren tegen de neiging in vele kringen, om in een voortgaande uitzetting van het ruilmiddel, met haar direct gevolg van ruimte op de geldmarkt, heil te zien.

Deze politiek is dezer dagen door een der grootste bankinstellingen aangeprezen, als ware zij in het algemeen belang, terwijl ook de geldpolitiek, die tot dusverre, met name sedert den wapenstilstand, gevolgd is, van denzelfden gedachtegang blijkt geeft.

In de eerste dagen van den oorlog heeft men den zuiveren gouden standaard verlaten. Of dit terecht geschied is en met name gedurende den oorlog de gezondheid van ons ruilmiddel voor hogere belangen moest wijken, wenschen wij in het midden te laten. Het kan echter niet ontkend worden, dat door dat verlaten van den gouden standaard de mogelijkheid geopend is voor een uitzetting van den voorraad ruilmiddelen (zooowel in den vorm van papiergeld als van rekening-courant saldi) buiten de normale grenzen. In het bijzonder is hierdoor een zeer omvangrijke uitzetting van de credieten der Nederlandsche Bank aan Rijk en gemeenten mogelijk geworden.

Naar de meening van ondergetekenden mocht de omvang onzer circulatie, nadat er van een noodtoestand geen sprake meer was, niet langer overwegend door bovenstaande factoren worden beheerscht. Slechts de wezenlijke behoefte aan ruilmiddel bij het publiek mag thans aan de circulatiebank tot rechtsnoer dienen bij de bepaling van den ruilmiddelenvoorraad.

De leer der inflationisten uit de 17e en de 18e eeuw, als zoude het economisch leven baat vinden bij het bederf van het ruilmiddel, immers bij hooge prijzen, is te afdoend weerlegd, dan dat zij hier nog bestrijding van noode zoude hebben.

Het is noodzakelijk, dat Nederland een groot aandeel neme in den wederopbouw van Europa. Vergrooting van de hoeveelheid circuleerend ruilmiddel is echter aan deze hulpverlening allerminst noodwendig verbonden. Langs anderen en beteren weg kunnen de hiervoor noodige bedragen worden gevonden.

Het ruilmiddel moet worden uitgezet in tijden, waarin inderdaad meer ruilmiddel noodig is, om daarna weer ingekrompen te kunnen worden. Maar duurzame vermeerdering in een tijd, waarin de productie niet vermeerderd is, terwijl tevens de natuurlijke weg tot inkrimping afgesloten is, is met de eischen eener juiste elasticiteit in strijd.

Van den verkeerden weg, waarop wij ons bevinden, op den goeden weg terug te keeren, gaat niet zonder moeilijkheden. Zij mogen geen reden zijn om dien terugkeer, die eens plaats moet vinden, uit te stellen. De moeilijkheden zouden er slechts door vermeederen.

Ons ruilmiddel is gedeprecieerd tegenover het goud, dat zijn wettelijke waardestandaard was, waardoor tevens een onnoodig element van onzekerheid is gekomen in de wisselkoersen op die landen, waar de gouden standaard gehandhaafd is.

Twee middelen in onderling verband zijn noodig tot herstel van dezen misstand.

Het eene middel is afgifte van goud (of goudsaldi) door de Nederlandsche Bank. Op welke wijze zulks moet geschieden, is een vraag van uitvoering, welke geen moeilijkheden oplevert. Aanvankelijk zal bij den vast te stellen prijs met de bestaande depreciatie rekening kunnen worden gehouden.

Niet minder noodzakelijk is het brengen van de hier te lande abnormaal lage geldrente in overeenstemming met de reële rente. Deze eisch vervalt niet door het feit, dat verschillende credieteischen, thans aan de Bank gesteld, in de eerste plaats die van Staat en gemeenten, wellicht ongevoelig zullen blijken te zijn voor discontoverhooging. Zoo noodig worde tegelijkertijd langs anderen weg de credietverlening ingekrompen.

Hoofdzak is, dat de elasticiteit in de credietpositie der Nederlandsche Bank worde hersteld. Discontoverhooging en afgifte van goud moeten, althans bij het geldende geldstelsel, in onderlinge samenwerking wederom de rem tegen te sterke uitzetting van den voorraad circuleerend ruilmiddel vormen.

Vroeg of laat moet men terugkeeren tot een op juiste beginselen berustende praktijk, en het is van het grootste belang dat dit spoedig geschiede. Waar de Nederlandsche Bank daarbij vermoedelijk de publieke opinie zal hebben te trotseeren, die ten onrechte in goudafgifte een gevaar ziet, hebben ondergetekenden gemeend hunne meening te moeten doen kennen, opdat de Bankdirectie zich alsdan gesteund wete.

Internationale samenwerking in deze zoude toe te juichen zijn, doch is geen vereischte. Volgt het buitenland, voorzover daartoe eenigszins in staat, het hier te lande te geven goede voorbeeld niet, dan zal het heilzame gevolg van vaste wisselkoersen ten aanzien van die landen achterwege blijven. Dit mag echter geen reden zijn om den inge-

zetenen langer te onthouden wat hun recht is: een orde-lijk en zoo vast mogelijk ruilmiddel. Een ontwricht ruilmiddel is een sociaal gevaar van den eersten rang.

De tegenwoordige gezindheid, om met een beroep op de buitengewone omstandigheden het werk van Mees en Pierson terzijde te schuiven en daarvoor de dwalingen der 17e en 18de eeuw wederom in de plaats te stellen, is in hooge mate schuld aan de huidige moeilijkheden. Een goede geld-politiek kan slechts op juiste beginselen berusten. Terzijde-stelling dezer beginselen heeft te allen tijde verwarring op geldgebied in de hand gewerkt.

J. D'AULNIS DE BOUROUILL.
D. VAN BLOM.
H. W. C. BORDEWIJK.
G. W. J. BRUINS.
P. A. DIEPENHORST.
E. C. VAN DORP.
T. J. GREIDANUS.
H. B. GREVEN.
ANT. VAN GIJN.
A. HERINGA.
W. C. MEES R. Azn.
E. M. MEYERS.
C. A. VERRIJN STUART.
F. DE VRIES.

Een instituut voor buitenlandsch recht. — Onder dezen titel verscheen in het vorige nummer een aantekening van de hand van Prof. Mr. Molengraaff, waarin melding werd gemaakt van de oprichting te Berlijn van een „Institut für ausländisches Recht beim Reichsverband der Deutscher Industrie,” hetwelk zich ten doel stelt het verstrekken van inlichtingen over buitenlandsch recht en het verzamelen en publiceeren van gegevens dienaangaande. Het is verheugend, dat thans ook in den vreemde deze arbeid, die hier te lande reeds sedert een tweetal jaren door het Internationaal Intermediair Instituut met veel succes wordt verricht, ter hand genomen wordt. Over de snel groeiende werkzaamheden van het I. I. I., dat in deze kolommen meer dan eens ter sprake is gekomen en van welks driemaandelijksch bulletin wij in het overzicht der tijdschriften geregeld de inhoudsopgave weergeven, behoeven wij de lezers niet nader in te lichten. In vergelijking met het nieuwe Deutsche Instituut is het

Nederlandsche lichaam in verschillend opzicht ruimer. Naast het juridisch terrein bestrijkt het ook het economisch gebied, terwijl een zoo nauwe band met het bedrijfsleven als in Duitschland, in Nederland niet aanwezig is. In korten tijd heeft het I. I. I. zich een internationale positie van beteekenis weten te scheppen.

De financiële nood der Gemeenten.

— Op de 22 April l.l. te Amsterdam gehouden vergadering van vertegenwoordigers der colleges van B. en W. der gemeenten met meer dan 50.000 inwoners werd besloten, ter ondersteuning van de door de raden der gemeenten aan de Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën gerichte adressen, waarin er op aangedrongen wordt onverwijld maatregelen te treffen tot verbetering van de financiële verhouding van Rijk en Gemeenten, een adres aan de Tweede Kamer te richten, ter bespoediging niet door de Gemeenteraden, doch door de Colleges van B. en W.

Het adres, dat de vorige week werd verzonden, vangt aan met een overzicht van de lijdensgeschiedenis der tot dusver ingediende voorstellen tot verbetering van den toestand der gemeentefinanciën, hetzij door wijziging in de Gemeentewet, waarbij het belastinggebied der Gemeenten vergroot wordt, hetzij door verbetering der financiële verhouding van Rijk en Gemeenten. Het voornemen der tegenwoordige regeering, om met het tweede te wachten tot bekend zou zijn, welke invloed een wijziging der Gemeentewet op de financiën der Gemeenten zou hebben, lokte een adres van Amsterdam uit (26 Febr. j.l.), waarin betoogd wordt, dat herziening der financiële verhouding van meer belang is dan verruiming van belastinggebied. Aan dit adres werd door tien gemeenten van boven 50.000 inwoners adhaesie betuigd.

Op 22 April had bovenvermelde vergadering te Amsterdam plaats, waar men tot de conclusie kwam, dat het kort daarvoor ingediende wetsontwerp tot verruiming van het gemeentelijk belastinggebied, feitelijk op beperking hiervan neerkomt en voor de

GEMEENTEN.	Geraamde opbrengst der		Samen.	Bedrag benodigd als opbrengst der gemeentelijke inkomstenbelasting.	Aantal opcenten v. 1920/1921 nodig om het bedrag v. kolom 5 te verkrijgen.
	Rijksinkomstenbelasting.	Vermogensbelasting.			
Amsterdam					
1918/1919	f 8.250.000	f 575.000	f 8.825.000		
1919/1920	„ 13.770.000	„ 1.250.000	„ 15.020.000	f 27.000.000	
1920/1921			„ 15.020.000	„ 38.000.000	240
Rotterdam					
1918/1919	„ 5.900.000	„ 385.000	„ 6.985.000		
1919/1920	„ 10.500.000	„ 814.000	„ 11.314.000	„ 10.700.000	
1920/1921			„ 11.314.000	„ 26.000.000	230
's-Gravenhage					
1918/1919 (1918)	„ 5.671.000	„ 756.000	„ 6.427.000		
1919/1920 (1919)	„ 9.728.000	„ 1.685.000	„ 11.411.000	„ 12.320.000	
1920/1921 (1920)			„ 11.411.000	„ 18.000.000	158
Utrecht					
1918/1919	„ 1.125.000	„ 130.000	„ 1.255.000		
1919/1920	„ 1.500.000	„ 275.000	„ 1.755.000	„ 3.750.000	
1920/1921			„ 1.755.000	„ 5.529.000	342
Haarlem					
1918/1919 (1918)	„ 714.000	„ 76.000	„ 790.000		
1919/1920 (1919)	„ 1.147.000	„ 166.000	„ 1.313.000	„ 1.865.000	
1920/1921 (1920)			„ 1.313.000	„ 2.742.000	209
Leiden					
1918/1919	„ 419.000	„ 37.000	„ 456.000		
1919/1920	„ 800.000	„ 88.000	„ 883.000	„ 1.831.000	
1920/1921			„ 883.000	„ 2.580.000	292
Dordrecht					
1918/1919 (1918)	„ 490.000	„ 40.000	„ 530.000		
1919/1920 (1919)	„ 600.000	„ 85.000	„ 685.000	„ 1.700.000	
1920/1921 (1920)			„ 685.000	„ 2.225.000	325
Arnhem					
1918/1919	„ 816.000	„ 112.000	„ 928.000		
1919/1920	„ 1.000.000	„ 241.000	„ 1.241.000	„ 2.305.000	
1920/1921			„ 1.241.000	„ 3.652.000	294
Nijmegen					
1918/1919	„ 793.000	„ 87.000	„ 880.000		
1919/1920	„ 1.000.000	„ 200.000	„ 1.200.000	„ 2.026.000	
1920/1921			„ 1.200.000	„ 2.400.000	200

belangrijkste gemeenten een zeer aanzienlijke derving van inkomsten beteekent, aangezien de bevoegdheid tot het heffen eener plaatselijke directe belasting naar het inkomen vervalt en daarvoor in de plaats zal treden de bevoegdheid tot het heffen van opcenten op de rijksinkomsten- en vermogensbelasting tot een maximum van 100. De betekenis hiervan voor een negental van de gemeenten met meer dan 50.000 inwoners blijkt uit den hiernaast afgedrukten staat.

Een overschrijding van het voorgestelde maximum-heffingspercentage, als hieruit blijkt, is slechts met een zeer gering aantal procenten door bezuiniging te verminderen.

Op voet der heffing van 15 pCt. van de hoogste toeneming bij de rijksinkomstenbelasting zou een heffing van 325 opcenten, zooals voor Dordrecht noodig zou zijn, voor de hoogste inkomens beteekenen een gemeentelijke heffing van 48¼ pCt. Dergelijke heffingen zijn zeker door den wetgever niet bedoeld, aldus het adres.

Op grond hiervan wordt er dan op aangedrongen, dat aan de gemeentebesturen vrijheid worde gelaten, eigen inkomstenbelasting te heffen en dat wel zoodanig, dat zij bij de regeling der progressie niet worden aan banden gelegd.

Ten aanzien van de regeling der financieele verhouding, wordt medegedeeld, dat een systeem, waarbij de oplossing wordt gezocht in uitkeeringen aan de gemeenten, die het karakter hebben van ondersteuning of bedeeing, beslist verwerpelijk wordt geacht.

De eenige juiste oplossing van het vraagstuk is naar het stelling oordeel van adressanten deze, dat rechtvaardigheid tegenover de gemeente worde betracht door haar te ontheffen van de kosten van verzorging van die takken van dienst, welke in de eerste plaats het algemeen rijksbelang dienen.

Deze richting werd ook aangewezen door het in 1917 aan de Vereeniging van Nederlandsche Gemeenten uitgebracht rapport. Zooals hierin aangegeven ware op praktische gronden de vergoeding te beperken tot de kosten van onderwijs, politie en armwezen.

Mochten de in verband hiermede te treffen wettelijke maatregelen niet zoo eenvoudig zijn, dat zij nog over het jaar 1920 kunnen gaan werken, dan geeft het adres in overweging bij een noodwet aan de gemeenten een buitengewone uitkeering vóór één jaar te verzekeren tot een ongeveer gelijk bedrag als uit bovengenoemde maatregelen zou worden verkregen.

Het hierboven geresumeerde adres is niet onder teekend door B. en W. van Arnhem, die afzonderlijk een adres aan de Tweede Kamer gericht hebben, aangezien ze zich met de wijze, waarop het wetsontwerp volgens het eerste adres zou moeten worden gewijzigd, slechts in zoverre kunnen vereenigen, dat ook zij herstel van de plaatselijke inkomstenbelasting noodzakelijk achten.

Hun adres geeft eerst nog een aanvulling van de berekening van het totale belastingpercentage der grootste inkomens, bij 325 opcenten. Dit zou zijn: 15 pCt. Rijksinkomstenbelasting + 2 pCt. Vermogensbelasting (de inkomsten op een 5 pCt. basis berekend) + 12 pCt. Verdedigingsbelasting I b + 6 pCt. Verdedigingsbelasting II; te zamen 35 pCt. Daarbij zouden komen 25 Rijksopcenten (leeningsfonds 1914), 20 provinciale opcenten (in die provincies, waar dit maximum geheven wordt) en 325 gemeentelijke opcenten, d.w.z. te zamen 370 opcenten op de 17 pCt. Rijksinkomsten- en Vermogensbelasting; dit maakt 63 pCt. In 't geheel zouden derhalve van de hoogste toenemingen geheven worden 35 + 63 of 98 pCt. En dit nog afgezien van de mogelijkheid, ja de waarschijnlijkheid, dat men in sommige gemeenten op den duur boven de 325 opcenten zou moeten gaan.

Om nu tot de bij het eerste adres voorgestelde wijzigingen terug te keeren, een regeling, waarbij noch de progressie aan regeling gebonden is, noch het

hoogste heffingspercentage gelimiteerd, zou volgens B. en W. van Arnhem, in verband met de bestaande Rijksbelastingen aanleiding kunnen geven tot toestanden, die niemand wil.

„Immers de gevolgen van vrije progressie en ongelimiteerd heffingspercentage zouden geen andere zijn dan van het heffen van honderden opcenten op de Rijksbelastingen. Wanneer voorheen — in den tijd, toen men nog met heel andere cijfers werkte dan nu — meermalen werd aangedrongen op vrijlating van de gemeente in de regeling van de progressie, dan beoogde dit, dat de gemeente in staat zou worden gesteld de middelbare en kleinere inkomens te ontlasten ten koste van de hogere, m.a.w. een regeling te treffen zooals de Rijksbelasting die reeds kent. Wanneer thans de progressie werd vrijgelaten, zou de gemeente dus zeker niet onredelijk handelen, integendeel nog gematigd te werk gaan, wanneer zij eenvoudig de, volstrekt niet overdreven, progressie van de Rijksbelastingen overnam.”

„Toch zou het invoeren van een zoodanige progressie praktisch uiteraard niets anders beteekenen dan het heffen van opcenten op de Rijksbelastingen en voor de thans zwaarst belaste gemeenten dus beduiden een heffing van 300 à 325 opcenten op die belastingen. M.a.w. de mogelijkheid van een gezamenlijke heffing van 98 pCt. zou ontstaan, zonder dat een hooger gezag eenig recht zou hebben in te grijpen.

Dat dit meermalen feitelijk ook geschied zou, schijnt buiten twiifel.”

Het college is bijgevolg van meening, dat de plaatselijke inkomstenbelasting aan zekere regelen gebonden moet zijn en voegt hieraan toe, dat het geen bezwaar zou hebben tegen een oplossing als door de regeering voorgesteld, d.w.z. tegen een uitsluitende bevoegdheid tot opcentenheffing op de Rijksinkomsten- en Vermogensbelasting, en dan tot een aantal van b.v. 150, wanneer tegelijk met de inwerkingtreding van die bepaling tot stand kwam een dusdanige herziening van de financieele verhouding tusschen Rijk en Gemeenten, dat ook de thans zwaarst belaste Gemeenten hiermede voldoende waren gebaat, want, zoo besluit het adres:

„Alleen herziening van de financieele verhouding tusschen Rijk en gemeenten, waardoor ook de inwoners der thans weinig belaste en vaak welvarende gemeenten in meerdere mate aan de algemeene lasten gaan bijdragen, kan ten dezen beterschap brengen.”

Ten slotte moge hier nog vermelding vinden, dat ook een minderheid in het College van B. en W. van Rotterdam van meening was, dat het voorstel der regeering tot gelimiteerde heffing van opcenten de voorkeur verdiende boven onbeperkte belastingheffing door Rijk en Gemeenten.

De „Anglo-Persian” Petroleum terreinen. — De mededeelingen der laatste weken over gebeurtenissen, die inzake de machtsverhouding der groote petroleummaatschappijen op te merken zijn, kunnen ook belangstelling wekken voor het onderwerp in den titel van deze aantekening genoemd. In een vergadering van het „American Institute of Mining and Metallurgical Engineers” werd onlangs over de Perzische petroleumterreinen een lezing gehouden door den heer Campbell M. Hunter. Aan het verslag van deze lezing wordt het volgende ontleend:

In nagenoeg iedere provincie van Perzië wordt aardolie aangetroffen. De aanwezigheid op bepaalde plaatsen is reeds eeuwen bekend. Herodotus (450 v. C.) heeft al het bestaan van een bron bij Ardericca vermeld. Maar deze historische attracties, die bij geen aperçu mogen ontbreken, zijn natuurlijk voor de wereldpetroleumindustrie van geen belang geweest. De eerste belangrijke exploratiecampagne begon in 1903, toen W. K. D'Arcy, aangespoord door geruchten over rijke petroleumbeddingen in Perzië, een systematisch onderzoek op touw zette. In 1903-'04 werden twee boringen gedaan te Kasz-i-Shirin, resp. tot 243 en 640 meter diepte. Ook elders werd geboord, maar zonder groot succes. Toen rond tweehonderd duizend pond sterling uitgegeven waren en, gezien de geringe resul-

taten, er hard aan gedacht werd het werk er bij neer te leggen, hoorde D'Arcy van oliebronnen in de nabijheid van Schuster (op Nederlandsche kaarten wordt geschreven Sjoester) en hij trok er heen om ze te onderzoeken. Na veel tegenwerking van de bevolking te hebben overwonnen, kreeg hij eene concessie en werd met het boren een begin gemaakt. Op 1100 voet diepte werd direct bij het eerste boorgat de oliehoudende laag bereikt en de olie spoot 70 voet hoog de lucht in, waarbij de boortoren werd uiteengeslagen.

In 1909 vond de oprichting van de Anglo-Persian Oil Company plaats met de bedoeling de concessie van D'Arcy — waarvan de eerste al in 1901 verkregen was — in exploitatie te nemen. Deze concessie loopt 60 jaar, te rekenen van 1 Mei 1901 en verleent het uitsluitend recht te boren naar olie, het winnen er van, verkoopen en afvoeren der petroleumproducten, resp. de ruwe olie, in het geheele Perzische rijk, met uitzondering van de provincies Azerbaidjan, Gilan, Mazenderan, Astrabad en Khorasan.

Bij de concessie, overgegaan in handen van de Anglo-Persian, werden aan het Perzische gouvernement \$ 20.000 volgestorte aandelen toegekend en een betaling in cash ter grootte van hetzelfde bedrag, daarenboven nog een royalty van 16 pCt. der jaarlijksche netto-winst. De concessie die thans door de Anglo-Persian gehouden wordt, beslaat een gebied van ongeveer 500.000 vierkante mijlen, waarvan slechts tot op heden een klein gedeelte geëxploiteerd is. In 1914 besloot de Britsche regeering zich in de ontwikkeling der Perzische olievelden te interesseeren en sloot daartoe eene overeenkomst met de Anglo-Persian Oil Company, waarbij de regeering 1000 pref. aandelen van 1 £ en 2.000.000 gew. aandelen van 1 £ overnam.

In 1917 heeft nog de „Russo-Petroleum-Company” van het Perzische gouvernement concessie verkregen in het district Ardebil en de provincies Gilan, Mazenderan en Astrabad om een bodemonderzoek naar aardolie te verrichten. Onmiddellijk werd onder leiding van prins Ameradzhebe een gezelschap geologen naar het gebied uitgezonden.

Omtrent de in Perzië bij boring gevolgde methodes is weinig gepubliceerd. Productiegegevens zijn in de laatste jaren niet openbaar gemaakt. De bronnen beginnen te spuiten en blijven langen tijd doorgloeien. Van één bron wordt gemeld, dat 100.000 tons olie waren uitgestroomd. In het begin van 1919 werd vernomen, dat de bronnen, die reeds geboord waren, geschat werden 5.000.000 tons per jaar te kunnen voortbrengen.

Van Maidan-i-Naphtun, 800 voet boven den zeespiegel in een gebied behoorende aan de Bakhtiaren Khans gelegen, alwaar een ondermaatschappij van de Anglo-Persian een domein in handen heeft, loopen twee pijpleidingen onderscheidelijk van 15 en 25 c.M. diameter naar de raffinaderij te Abadan, de afstand bedraagt ongeveer 233 K.M. Indien nog enkele nieuwe pompstations gereed zijn gekomen, zullen de pijpleidingen een capaciteit van 3.000.000 tons of ongeveer 22 millioen vaten bereiken. Abadan is een eiland aan de uitmonding der beide rivieren van Mesopotamië. De raffinaderij daar werd voltooid in 1913 met een geschatte jaarproductie van 1.750.000 vaten. Sedert is zij nog aanzienlijk vergroot. Aanvankelijk werd veel last ondervonden van de zwavelhoudendheid van de olie.

Tot aan het jaar 1916 waren te Maidan-i-Naphtun 30 bronnen geboord, die alle spuitende bronnen zijn, z.g. „gushers”; aan geen der bronnen behoefde destijds door pompen de olie gewonnen te worden. In het jaar, sluitende met Maart 1912, was de productie rond 600.000 vaten geweest, daarop is de productie zeer aanzienlijk gestegen, mede door het in bedrijf brengen van meerdere bronngaten. Een verdere uitbreiding werd opgehouden, doordat het afvoerend materiaal

nog niet op een grooter te verplaatsen hoeveelheid berekend was.

De Anglo-Persian Oil Company is altijd zeer karig geweest met het geven van publiciteit van de bijzonderheden van haar bedrijf, vandaar dat de spreker niet vollediger kon zijn in de medegedeelde gegevens.

INGEZONDEN STUKKEN.

VEREENVOUDIGING IN DEN POSTCHEQUE-EN GIRODIENST.

Aangezien het aantal aangeslotenen bij den Postchèque- en Girodienst niet groot wordt en ons bezwaren zijn bekend, zou ons een regeling als volgt zeer gewenscht voorkomen: Storting zoowel als overschrijving is alleen geoorloofd aan rekeninghouders. Echter is het geen vereischte, dat degeen te wiens gunste wordt gestort of overgeschreven, zelf rekeninghouder is. Ter toelichting diene: wanneer men thans een of meer bedragen wil voldoen, moet men informeeren of de crediteur wel een rekening houdt, zoo niet, dan kan men aan hem alleen per postwissel of aangeteekende overmaken.

Het zou een groot gemak zijn, als men alles, in eens op één lijst kon verrekenen, evenals b.v. bij het Girokantoor der Gemeente Amsterdam. Chèques konden geheel vervallen, hetgeen ook een groot voordeel zou zijn. Wanneer op een postkantoor mocht blijken, dat degeen op wiens rekening of juist aan wiens adres een bedrag wordt overgemaakt (overgeschreven) geen rekeninghouder is, zal men hem, evenals te Amsterdam, een kennisgeving zenden en hem aanraden ook een rekening te nemen. Van beide zijden dus een aansporing om een rekening te gaan houden, zoowel voor den remittent, als voor den ontvanger.

CLAAS HONIG & ZONN.

Koog a/d. Zaan.

BOEKAANKONDIGING.

Mr. A. A. W. van Wulfften Palthe.
Voorlezingen over Zee-Assurantie. M. Wijt & Zonen, 1920.

De heer Palthe heeft in de maanden October en November j.l. op den Donderdagavond-cursus van de Nederlandsche Handels-Hoogeschool een zevental voordrachten gehouden over zee-assurantie en gaf deze daarna, op enkele punten wat uitgebreider dan zij werden uitgesproken, in druk uit. Elk der lezingen vormt een hoofdstuk van het boek. Zij zijn getiteld: Hoofdstuk I, „Inleiding”; II, „Het risico van den assuradeur”; III, „De omvang der verplichtingen van den assuradeur”; IV, „De omvang der verplichtingen van den assuradeur” (vervolg); V, „Artikel 251, Abandonnement, De Renuntiatie-clausule, De persoon van den verzekerde”; VI, „De beide Cascopolissen en de Goederenpolis”; VII, „De schade-regeling”.

Het boek bevat de kenteekenen van zijn oorsprong.

Het is geschreven door iemand werkzaam in het practische leven op een der groote Rotterdamsche Assurantiemakelaars-kantoren en met belangstelling ook voor de juridische zijde zijner zaken.

De voordrachten zijn gehouden in een vooraf vastgestelden beperkten tijd. Blijkbaar heeft de schrijver zich in den loop van zijn cursus niet genoeg kunnen houden binnen de grenzen van zijn taak, welke hij zich eerst stelde. Eenerzijds is hij in zijne eerste lezingen uitvoeriger dan in de latere, anderzijds gaf hij in den loop der voordrachten het eerst geuit voor-nemen, om zich te houden aan een bespreking van Nederlandsche transport-assurantierecht en het Engelsche recht buiten beschouwing te laten, later op. De latere lezingen hebben mij minder voldaan dan de vroegere, zij maken hier en daar op mij te veel

den indruk eener opsomming en ik las deze dan ook minder gemakkelijk.

De heer Palthe heeft, hetgeen ook zijn taak niet was, niet bedoeld een wetenschappelijk werk te leveren. Ware dit wel het geval geweest, dan zou hij zeker zich ook een wetenschappelijk systeem van behandeling hebben gekozen en bijv. niet de gevolgen van verzwijging en verkeerde opgave door een verzekerde bij het aangaan der overeenkomst eerst in Hoofdstuk V hebben behandeld, na de bespreking van den omvang van de verplichtingen van den assuradeur en in één hoofdstuk met en vlak vóór de behandeling van het abandonnement.

Een en ander belet niet, dat de wijze, waarop de schrijver zijne opvatting over de door hem behandelde kwesties uiteenzet en de rechtspraak ook somtijds zijn kritiek deelachtig doet worden, zéér belangwekkend is.

Een enkele maal gaat de schrijver in zijn kritiek m.i. wel wat ver. Zoo heeft het mij getroffen, dat hij (blz. 57) den Hoogen Raad het verwijt van „letterknechterij” niet onthoudt, als hij door ons hoogste rechtscollege zijne meening omtrent de beteekenis van het woord „onkosten”, welke een verzekeraar aan zijn verzekerde moet vergoeden, indien deze pogingen aanwendt om schade te voorkomen of te verminderen (art. 283 W. v. K.), niet vindt gehuldigd. Terwijl de heer Palthe op, naar het mij voorkomt, niet afdoende gronden dit woord een zoo ruime beteekenis wil geven, dat daaronder kunnen vallen alle in geld waardeerbare opofferingen, meende de Hooge Raad, en mij dunkt terecht, dat het naar het spraakgebruik en naar de terminologie der wet, zooals die uit meerdere artikelen blijkt, alleen omvat in geld te betalen uitgaven. Ik meen, dat deze opvatting van den Hoogen Raad ook door een geschiedkundig onderzoek wordt bevestigd.

De ruimte beschikbaar voor een boekbespreking is te beperkt om over de velerlei kwesties, welke zijn aangeroerd, of zelfs maar over die, waarover ik mij niet met het standpunt van den schrijver kan vereenigen, uit te wijden of deze ook maar op te sommen.

Eén punt zij nog aangestipt, omdat de schrijver daar een naar mijn inzien onhoudbare leer huldigt. Hij meent (blz. 22) dat een transport-assurantie-polis, waarbij is verzekerd tegen zekere bepaaldelijk daarin genoemde gevaren zonder bijvoeging, dat andere gevaren zijn uitgesloten, moet worden aangevuld uit de omschrijving van art. 637 W. v. K., hetwelk zegt, dat de transportverzekeringsovereenkomst alle van buiten aankomende onheilen dekt, hoe ook genoemd, tenzij door de bepaling der wet of door beding van de polis de verzekeraar van het loopen van eenige dezer gevaren ware vrij gesteld. In zijn gedachten-gang zou b.v. een polis, die niet anders zegt, dan dat zij verzekert tegen molest ook dekking geven tegen de gewone zeegefahren, indien zij niet uitdrukkelijk een vrijstelling daarvoor bevat. Deze ongehoorde consequentie van des schrijvers leer, welke hij, naar ik meen te weten, aanvaardt, lijkt mij afdoende om haar onhoudbaarheid aan te nemen.

Ik spreek de hoop uit, dat de bekwame schrijver de moeite wil nemen, om de belangrijke, voor een zeer groot deel in litteratuur noch rechtspraak behandelde vragen van assurantierecht, welke hij, thans lid van een der grootste makelaarskantoren, op zijnen weg zal ontmoeten, te boekstaven. Mocht hij dan te eeniger tijd kunnen besluiten deze vragen tot een systematisch geheel te verwerken, en aan een juridische behandeling te onderwerpen met publicatie van het resultaat daarvan, dan zal dit ongetwijfeld een groote aanwinst zijn voor onze rechtsgelerde litteratuur en hij aanspraak hebben op de erkentelijkheid van allen, die zich dagelijks het hoofd over de moeilijke verzekeringsrechtelijke vragen hebben te breken. Hij blijve zich hoeden voor de eenzijdigheid in beschouwing, waarin hij door zijnen werkkring gevaar loopt te vervallen. N.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTOS.

Ned. (Disc. Wissels. 4½ 1 Juli '15)	Zweeds. R.ksbk 7 19 Mrt. '20
Bk. (Bcl. Binn. Eff. 4½ 1 Juli '15)	Bk. v. Noorw. 6-6½ 18 Dec. '19
(Vrsch. in R.C. 5½ 19 Aug. '14)	Zwits. Nat. Bk. 5 21 Aug. '19
Bk. van Engeland 7 16 Apr. '20	Belg. Nat. Bk. 5½ 28 Apr. '20
Duitsche Rijksbk. . 5 23 Dec. '14	Bank v. Spanje 5 12 Nov. '19
Bk. van Frankrijk 6 8 Apr. '20	Bank v. Italië . 5 10 Jan. '18
Oosteur. Hong. Bk. 5 12 Apr. '15	F. Res. Bk. N.Y. 4¾-5½ —
Nat. Bk. v. Denem. 7 19 Apr. '20	Javasche Bank 3½ 1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto	Part. disconto	Part. discont.	Call-money
15 Mei '20	3½	5¼	6¼	4-½	—	10-12 1)
10-15 „ '20	3½-5/8	4½-5½	6¼-¾	4-½	—	7-12
3-8 „ '20	3½-¾	5-6	6¼-¾	4-½	—	6-7
26 A.-1 M. '20	3½-5/8	4¾-5¾	6¼-¾	4-½	—	4-10
12-17 Mei '19	3¾-4¼	3¼-¾	3¼/32	4-½	—	5-6
13-18 Mei '18	2½-3½	2½-3½	3¼/32	4-½	—	3-5½
20-24 Juli '14	3½-¾	2½-¾	2¼-¾	2½-1½	2½	1¾-2½

1) Noteering van 14 Mei 1920.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

De wisselkoersen ondergingen deze week niet veel verandering. Over het algemeen was de stemming iets vaster. Vooral Parijs en Brussel waren gezocht. Parijs liep op van 17.35 tot 18.70 en Brussel van 18.35 tot 19.80. Na den feestdag was de stemming veel flauwer, maar later verbeterden de koersen verder en het slot was vast. Londen onderging niet veel verandering. Daarentegen waren Marken weder gezocht. Nadat echter Woensdag een koers van 5.80 bereikt was, trad een lichte daling in. Het slot was echter weder prijshoudend en eerder vaster. In de overige wissels waren de variaties zeer gering en ook de handel over het algemeen beperkt.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen 1)	Parijs 1)	Berlijn 1)	Weenen 1)	Brussel 2)	New York 2)
10 Mei 1920..	10.48	17.30	5.40	1.27½	18.22½	2.73¾
11 „ 1920..	10.49	17.80	5.55	1.32½	18.75	2.73¼
12 „ 1920..	10.52½	18.90	5.72½	1.35½	19.70	2.73¾
13 „ 1920..	—	—	—	—	—	—
14 „ 1920..	10.49	18.—	5.80	1.32½	18.90	2.73½
15 „ 1920..	10.50	18.05	5.65	1.30	—	—
Laagste d.w. 1)	10.47	17.10	5.25	1.22½	18.15	2.72½
Hoogste „ „ 1)	10.54	18.75	5.80	1.37½	19.85	2.74¾
8 Mei 1920..	10.53½	17.50	5.32½	1.30	17.82	2.74½
1 „ 1920..	10.56	16.50	4.80	1.35	17.57½	2.74¾
Muntpariteit..	12.10½	48.—	59.26	50.41	48.—	2.48¾

1) Noteering te Amsterdam. 2) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave. 2) Noteering van 7 Mei 1920.

3) Idem van 30 April 1920.

Data	Stock-holm 1)	Kopen-hagen 1)	Chris-tiania 1)	Zwitser-land 1)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
10 Mei 1920	57.90	46.40	51.70	47.90	46.25	101¾
11 „ 1920	57.80	46.—	51.55	48.07½	46.50	101¾
12 „ 1920	57.80	46.30	51.50	48.17½	46.50	101¾
13 „ 1920	—	—	—	—	—	—
14 „ 1920	57.70	46.—	51.25	48.05	46.05	101¾
15 „ 1920	57.85	45.85	51.—	48.35	46.15	101¾
L'ste d. w. 1)	57.50	45.85	50.70	47.80	45.80	101¾
H'ste „ „ 1)	58.10	46.40	52.10	48.80	46.75	101¾
8 Mei 1920	58.10	46.40	52.15	48.20	46.02½	101¾
1 „ 1920	58.85	47.—	53.—	48.80	47.03	101¾
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

1) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Zicht Parijs (in frs. p. \$)	Zicht Berlijn (in ct. p. 4 Rm.)	Zicht Amsterd. (in cts. p. gld.)
15 Mei 1920	3.82.50	15.22	nom.	***
Laagste d. week	3.81.75	15.12	nom.	***
Hoogste „ „	3.85.50	15.77	nom.	***
8 Mei .. 1920	3.83.50	15.82	nom.	***
30 Apr. . 1920	3.84.—	16.70	nom.	***
Muntpariteit..	4.86.67	5.18 1/4	95 1/4	40 1/16

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	1 Mei 1920	7 Mei 1920	8-15 Mei Laagste	15 Mei Hoogste	15 Mei 1920
Alexandrië ..	Piast. p. £	97 7/16	97 7/16	97 7/16	97 7/16	97 7/16
*B. Aires ¹⁾ ..	d. p. £	60 1/2	60 3/8	60 1/4	60 7/8	60 1/2
Calcutta	£ p. rup.	2/3 3/4	2/1 3/4	2/0 1/2	2/2 1/2	2/1 3/8
Hongkong ..	id. p. \$	4/8	4/4 1/2	4/0 1/2	4/3	4/0 1/2
Lissabon	d. per Mil.	13 1/2	13	12 1/2	14	13 1/4
Madrid	Peset. p. £	22.69	22.83	22.68	22.85	22.73
*Montevideo ¹⁾	d. per \$	60 3/4	61 3/8	61 1/8	63 3/4	62 3/8
Montreal....	\$ per £	4.19 1/2	4.25	4.21	4.26	4.24
*R.d.Janeiro.	d. per Mil.	16 1/2	16 5/8	16 9/16	16 3/4	16 1/2
Rome	Lires p. £	84.88	77.50	74.—	79.50	78.20
Shanghai ..	£ p. tael	6/4 1/2	6/0 3/4	5/8	6/5	5/9
Singapore ..	id. p. \$	2/3 3/4	2/3 3/8	2/2 3/4	2/4	2/3 7/8
*Valparaiso..	d. p. peso	11 30/32	12 11/32	11 13/16	12 11/32	11 13/16
Yokohama ..	£ per yen	2/7	2/7 3/8	2/8	2/8 3/4	2/8 1/4

* Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert.

NOTEERING VAN ZILVER.

Noteering te Londen		te New York	
15 Mei 1920.....	58	99 3/4	
8 „ 1920.....	61 5/8	104 1/4	
1 „ 1920.....	63 3/4	111 1/2	
24 April 1920.....	69 5/8	118	
17 Mei 1919.....	53 1/2	110 1/2	
18 Mei 1918.....	48 7/8	99 1/2	
20 Juli 1914.....	24 15/16	54 1/8	

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 15 Mei 1920

Activa.		
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 71.209.051,91 1/2 B.-bk. „ 4.735.477,77 Ag.sch. „ 80.443.851,24 1/2	f 156.388.380,93
Papier o. h. Buitenl. in disconto	Idem eigen portef. f 72.936.477,—	
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet atgel.		72.936.477,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 111.649.262,49 1/2 B.-bk. „ 29.960.892,32 1/2 Ag.sch. „ 183.725.803,69	f 325.335.958,51
Op Effecten	f 317.222.058,51	
Op Goederen en Spec.	8.113.900,—	325.335.958,51
Voorschotten a. h. Rijk		
Munt en Muntmateriaal	Munt, Goud f 56.411.610,— Muntmat., Goud „ 579.371.831,14 1/2	f 635.783.441,14 1/2
Munt, Zilver, enz.	12.023.960,68 1/2	
Muntmat., Zilver		647.807.401,83
Effecten	Bel. v. h. Res.fonds. f 4.504.147,88 id. van 1/8 v. h. kapit. „ 3.901.044,74 1/2	8.405.192,62 1/2
Geb. en Meub. der Bank		3.312.000,—
Diverse rekeningen		25.828.891,63
		f 1.240.014.302,52 1/2
Passiva.		
Kapitaal		f 20.000.000,—
Reservefonds		5.000.000,—
Bankbiljetten in omloop		1.048.629.390,—
Bankassignatiën in omloop		4.295.064,12 1/2
Rek.-Cour. saldo's: } Het Rijk f 15.804.922,53 1/2 } Anderen „ 121.227.864,—		137.032.786,53 1/2
Diverse rekeningen		25.057.061,86 1/2
		f 1.240.014.302,52 1/2

NED. BANK 15 Mei 1920 (vervolg).

Beschikbaar metaalsaldo..... f 409.298.865,56 1/2
Op de basis van 2/8 metaaldekking „ 171.307.417,43 1/2
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is .. „ 2.046.494.325,—

Verschillen met den vorigen weekstaat:

	Meer	Minder
Disconto's		23.750.285,84 1/2
Buitenlandsche wissels.....		1.875.295,—
Beleeningen		5.954.480,97
Goud	135.474,60	
Zilver	207.335,63 1/2	
Bankbiljetten		30.329.575,—
Part. Rek.-Crt. saldo's	529.905,54	

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opschbare schulden
15 Mei 1920	635.783	12.024	1.048.629	141.328
8 „ 1920	635.648	11.817	1.078.869	147.623
1 „ 1920	635.451	11.624	1.143.851	102.200
24 April 1920	635.171	11.323	1.046.948	94.752
17 „ 1920	634.835	11.079	1.048.470	110.607
17 Mei 1919	662.160	7.545	1.042.667	104.158
18 Mei 1918	719.240	7.756	933.985	62.857
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Totaal bedrag disconto's	Hieraan Schatkit-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Beschikbaar Metaal-saldo	Dek-kings-percentage
15 Mei 1920	156.388	55.000	325.336	402.299	54
8 „ 1920	180.139	76.000	331.290	401.649	53
1 „ 1920	235.669	143.000	277.087	397.349	52
24 Apr. 1920	232.329	155.000	191.075	417.837	57
17 „ 1920	248.483	174.000	186.668	413.583	56
17 Mei 1919	153.333	101.000	228.517	439.960	58
18 Mei 1918	55.018	18.000	135.293	527.116	73
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	48.521 1)	75

1) Op de basis van 2/8 metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	8 Mei 1920	15 Mei 1920
Aan schatkitpromessen..	f 329.610.000,—	f 280.940.000,—
waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst	„ 76.000.000,—	„ 55.000.000,—
Aan schatkitbiljetten ..	„ 19.177.000,—	„ 15.746.000,—
Aan zilverbons	„ 47.163.161,75	„ 47.481.716,75

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegraphisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opschb. schulden
8 Mei 1920.....	***	***		429.000
24 April 1920.....	***	***		420.500
17 „ 1920.....	***	***		411.500
3 April 1920.....	182.731	4.311	315.543	92.072
27 Mrt. 1920.....	173.675	4.378	314.315	92.050
20 „ 1920.....	171.098	4.216	316.724	90.967
13 „ 1920.....	169.076	4.071	318.519	98.808
10 Mei 1919.....	127.144	8.482	219.161	116.585
11 Mei 1918.....	97.028	16.734	183.850	70.152
25 Juli 1914.....	22.067	31.907	110.172	12.634

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse rekeningen 1)	Beschikbaar metaal-saldo	Dek-kings-percentage
8 Mei 1920		228.500	***	***	103.750	***
24 Apr. 1920		223.500	***	***	103.750	***
17 „ 1920		221.000	***	***	105.250	***
3 Apr. 1920	16.307	21.636	144.773	27.318	105.712	44
27 Mrt. 1920	16.098	16.055	149.582	40.349	96.945	46
20 „ 1920	16.297	15.613	152.571	41.895	93.939	44
13 „ 1920	16.569	15.270	153.808	53.695	89.813	41
10 Mei 1919	8.544	20.408	79.009	12.294	68.740	41
11 Mei 1918	7.076	26.509	69.099	29.125	63.088	45
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 *	44

1) Sluitpost der activa. *) Op de basis van 2/8 metaaldekking.

DE SURINAAMSCH E BANK.

Voornaamste posten in duizenden gulden.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opelsch. schulden	Disconto's	Dto. rekeningen ¹⁾
6 Mrt. 1920 ..	1.052	1.670	813	1.740	558
28 Febr. 1920 ..	1.050	1.639	968	1.749	278
21 „ 1920 ..	1.049	1.664	934	1.751	269
14 „ 1920 ..	1.048	1.622	1.006	1.645	310
8 Mrt. 1919 ..	952	1.686 ²⁾	865	1.322	119
9 Mrt. 1918 ..	546	1.291	884	1.095	748
25 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa. ²⁾ Hiervan zilverbons 265 dz. gld.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden pond sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
12 Mei 1920	112.519	111.313	345.479	28.500	324.854
5 „ 1920	112.520	111.116	343.054	28.500	322.455
28 Apr. 1920	112.518	107.884	337.377	28.500	317.984
21 „ 1920	112.421	105.963	337.182	28.500	318.017
14 Mei 1919	85.574	76.487	346.666	28.500	329.592
15 Mei 1918	61.708	49.977	244.063	28.500	220.254
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserves	Dekkingsperc. ¹⁾
12 Mei '20	38.455	80.444	21.429	99.404	19.656	16,30
5 „ '20	55.310	79.691	20.650	116.516	19.854	14,50
28 Apr. '20	59.805	75.164	17.903	122.478	23.084	16,40
21 „ '20	57.476	79.613	20.047	124.257	24.907	17,30
14 Mei '19	46.434	77.984	22.807	111.479	27.537	20,50
15 Mei '18	57.317	105.522	41.457	138.820	30.182	17,22
22 Juli '14	11.005	33.833	13.735	42.185	29.297	52 ²⁾ / ₁₀₀

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCH E RIJKSBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehenskassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassenscheine	Circulatie	Dekkingsperc. ¹⁾
7 Mei '20	1.094.723	1.077.635	15.352.596	48.372.827	34
30 Apr. '20	1.094.756	1.077.644	15.192.722	47.939.649	34
23 „ '20	1.094.919	1.077.645	14.541.409	46.228.045	34
15 „ '20	1.160.467	1.077.651	14.379.809	45.706.106	34
7 Mei '19	1.770.847	1.750.263	7.713.900	26.722.009	35
7 Mei '18	2.464.955	2.345.192	1.550.545	11.802.332	34
23 Juli '14	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

¹⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
7 Mei 1920	37.482.584	12.933.607	29.237.400	15.313.600
30 April 1920	41.994.737	16.498.909	29.049.500	15.153.800
23 „ 1920	37.380.220	13.072.550	28.143.900	14.502.700
15 „ 1920	41.958.456	17.099.647	28.172.700	14.341.300
7 Mei 1919	29.144.615	12.255.907	18.535.600	7.304.800
7 Mei 1918	13.577.588	6.857.044	8.613.400	1.536.800
23 Juli 1914	750.892	943.964	—	—

OOSTENRIJKSCH-HONGAARSCH E BANK.

Voornaamste posten in duizenden Kronen.

Data	Metaal en buitenl. goudwissels	Disc. en beleeningen	Bijz. schuld Oostenrijk en Hongarije	Bankbiljetten	Rek. Crt. saldt
7 Feb. '20	290.428	19.251.400	32.954.000	56.994.022	6.057.646
31 Jan. '20	291.083	19.162.543	32.954.000	56.772.802	6.220.536
31 Dec. '19	287.640	19.196.063	32.954.000	54.481.264	7.906.378
23 „ '19	297.363	17.856.786	32.954.000	53.109.418	7.641.778
23 Juli '14	1.589.267	954.356	—	2.159.759	291.270

¹⁾ waarvan 222.662 goud, 10.818 buitenlandsche goudwissels en 56.948 munt en muntmateriaal zilver.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden franca.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit.gew. voorsch. a/d. Staat
13 Mei '20	5.586.767	1.978.278	240.843	694.490	26.050.000
6 „ '20	5.686.566	1.978.278	242.577	670.630	25.900.000
29 Apr. '20	5.586.312	1.978.278	244.085	630.875	25.300.000
22 „ '20	5.686.035	1.978.278	245.805	689.877	25.300.000
15 Mei '19	5.548.290	1.978.278	308.235	803.999	23.000.000
16 Mei '18	5.380.980	2.037.108	256.245	1.357.968	18.250.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.

Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbiljetten	Rek. Crt. Particulieren	Rek. Crt. Staat
1.996.395	548.936	1.820.599	38.138.079	3.641.249	42.029
2.028.180	555.801	1.829.806	36.249.345	3.423.368	59.948
2.308.504	559.562	1.784.456	37.687.600	3.379.465	89.842
2.145.842	563.809	1.803.019	37.267.320	3.338.385	302.830
911.701	878.410	1.227.980	34.324.384	3.308.435	167.859
1.091.394	1.090.083	992.929	29.064.028	3.017.958	89.560
1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldt	Beleening van buitenl. vorder.	Beleening van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleening	Circulatie	Rek. Crt. partit.
12 Mei '20	359.291	84.803	480.000	815.681	5.096.561	1.240.411
6 „ '20	360.483	84.803	480.000	828.326	5.087.943	1.249.913
29 Apr. '20	360.814	84.803	480.000	853.487	5.123.174	1.278.341
22 „ '20	359.654	84.803	480.000	804.199	5.022.961	1.219.144

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	In het buitenl.		
16 Apr. '20	1.955.294	1.293.196	112.781	132.437	3.073.693
9 „ '20	1.957.490	1.292.868	112.781	129.816	3.080.217
2 „ '20	1.950.259	1.286.335	112.781	130.169	3.077.323
26 Mrt. '20	1.934.755	1.304.805	112.781	122.400	3.048.039
18 Apr. '19	2.162.157	1.203.647	—	68.702	2.543.704
19 Apr. '18	1.833.149	878.001	52.500	65.158	1.514.287

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Algem. Dekkingsperc. ¹⁾	Percent. Gouddekking circul. ²⁾
16 Apr. '20	2.827.975	2.709.344	91.272	43,3	48,0
9 „ '20	2.789.779	2.535.754	91.160	43,3	48,0
2 „ '20	2.824.554	2.609.945	91.284	42,9	47,4
26 Mrt. '20	2.901.109	2.541.692	91.069	42,7	47,1
18 Apr. '19	2.119.159	2.390.516	81.774	47,3	63,8
19 Apr. '18	1.116.322	1.889.901	74.829	58,0	—

¹⁾ Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeischbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's. ²⁾ Na aftrek van 35 pCt. der totale dekkingsmiddelen als dekking voor de netto deposito's.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
9 Apr. '20	811	16.989.068	1.397.128	14.276.274	2.598.107
2 „ '20	811	17.034.529	1.436.756	14.306.075	2.586.610
26 Mrt. '20	809	15.466.778	1.413.492	14.127.109	2.581.774
19 „ '20	809	15.363.777	1.387.060	14.311.500	2.574.140
11 Apr. '19	773	14.373.392	1.252.477	12.463.867	1.692.990
12 Apr. '18	683	12.338.682	1.148.061	11.389.264	1.390.946

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 17 Mei 1920.

De groote centra van den wereld-geldhandel hebben ook in de achter ons liggende dagen geen gelijkmatig beeld te aanschouwen gegeven. In de eerste plaats toch werd de beurs geïncideerd door de aanwijzingen op de valutamarkt en waar deze bijna in ieder land verschillend zijn geweest, spreekt het vanzelf, dat ook de variaties in de betrokken fondsen een totaal uiteenlopend karakter te aanschouwen hebben gegeven.

Voor al te Berlijn staat het gausche verkeer nog steeds in het teken der valuta. Maandenlang heeft men zich in Duitschland volkomen vertrouwd gemaakt met den slechten stand van het eigen betaalmiddel op de wereldmarkt en heeft men de zaken-politiek hieraan geheel toegepast. Tot plotseling een keer zich voordeed en de export, waarop de gausche industrie was ingericht, geheel in de war werd gestuurd, hetgeen nog verergerd werd door het annuleren van orders door buitenlandse opdrachtgevers, welke thans de in Duitschland bestelde goederen niet meer met winst kunnen omzetten. Het is in dit verband wel noodzakelijk de aandacht te vestigen op het feit, dat dit annuleren vermoedelijk nooit zou hebben plaats gehad, indien niet de Duitse fabrikanten, in een tijd, toen roeyering van orders voor hen voordelig was, niet het voorbeeld hiertoe hadden gegeven. In ernstige kringen in Duitschland heeft men hiertegen weliswaar voortdurend gewaarschuwd, doch zonder veel succes. Thans ondervindt men zelf de keerzijde van de onbetrouwbare zaken-politiek.

Niet alleen op de in Duitschland aanwezige goederen-vorraden, ook op de fondsenbeurs heeft de stijging van den Markenkoers een funeste uitwerking gehad. Het is wel interessant eens een vergelijking op te voeren tusschen de koersen van verschillende fondsen op de data tusschen 1 September 1919 (heropening der Berlijnsche beurs) en 8 Mei 1920. Hieronder volgen enkele dier vergelijkingen:

	1 Sept.	2 Jan.	1 Mrt.	13 Apr.	20 Apr.	8 Mei
5 pCt. Goud-Mexico	200	327,50	740	475	495	375
Badische Anilin	329	395	722	662	665	629,50
Shantung	130	645	705	560	540	514
Canadian Pacific	480	1065	1820	980	1030	955
Otavi	165,50	575	1245	875	950	852

Voor al op den dertienden April is de reactie uiterst markant geweest; het had toen den schijn, alsof de gausche conjunctuur een andere richting dan de tot nu toe gevolgde zou gaan innemen. Hoewel dit tot op zekere hoogte waar is gebleken, heeft men zich toch wel langzamerhand aan een en ander aangepast. Dat dit niet zonder groote schokken heeft kunnen plaats vinden, is alleen reeds te concluderen uit den loop van den guldenkoers, waarvan wij het niveau op de boven-gereleveerde data hier ook even doen volgen:

	1 Sept.	2 Jan.	1 Mrt.	13 Apr.	20 Apr.	8 Mei
Gulden in Duitschl.	7,83	18,80	36,77	20,—	22,75	18,80

De geweldige variaties in de deviezen-koersen heeft nog een ander eigenaardig verschijnsel in het leven geroepen. Er vindt n.l. op het oogenblik aanbod van levensmiddelen uit Oostenrijk plaats, daar de Duitse valuta ten opzichte van de Oostenrijksche thans een hoog peil heeft bereikt. Indien men echter dergelijke anomalieën beschouwt, moet men wel tot de conclusie komen, dat het geheele economische leven in Duitschland totaal ontwricht is en behoeft het geen verwondering te wekken, dat de beurs hiervan den terugslag heeft ondervonden.

Ook te Parijs is de markt gedeceideerd flauw geweest. Reusdeels waren het hier ook valuta-factoren, die tot het aanbod hebben medegewerkt, anderzijds de moeilijkheden in de arbeiderswereld, en speciaal de beweging van de Confédération Générale du Travail, die grooten schrik hebben veroorzaakt. Inmiddels heeft de krachtige houding van Minister Millerand de gemoederen wel eenigszins tot bedaren gebracht, doch de rust is nog lang niet teruggekeerd. En derhalve heeft ook de beurs bij haar nerveuze stemming volhard. Weliswaar hebben enkele fondsen, als aandelen Koninklijke Petroleum Mij. hierop een uitzondering gevormd, doch dit was toe te schrijven aan indicaties van het buitenland.

Te Londen is de tendens veel vaster geweest. Hier heeft de beurs nooit zoo sterk onder den invloed gestaan van den teruggang der valuta; het herstel is bovendien veel geleidelijker geweest, dan in Duitschland en Frankrijk, zoodat men zich langzamerhand aan de gewijzigde verhoudingen heeft kunnen aanpassen. Daarenboven toont de Engelsche handelsbalans een voortdurend gunstiger beeld; de uitvoer neemt met sprongen toe en terwijl voorloopig

ook de importen nog een stijgend cijfer te aanschouwen geven, moet dit worden toegeschreven aan den invoer van grondstoffen, die dus later een grooter exportcijfer zullen veroorzaken. Ook de regeling der afbetaling van de Anglo-French Loan heeft goeden voortgang, terwijl ten slotte de eenigszins gemakkelijker geldmarkt haar gunstigen invloed op de beurs heeft uitgeoefend.

Te New York is de stemming eenigszins verdeeld geweest. Aanvankelijk onder den invloed van de stakings-beweging onder de spoorwegarbeiders, is de tendens echter spoedig gekeerd, toen bleek, dat deze geen ernstige vormen zou gaan aannemen en toen tegelijkertijd de zeer mooie maandstaat van onuitgevoerde orders der Steeltrust bekend werd gemaakt. Weliswaar is het directe effect op de koersen slechts matig geweest, doch de algemeene marktstemming heeft er van kunnen profiteren.

Te onzent is de afdeling voor staatsfondsen, zoowel voor de binnenlandsche als de buitenlandsche soorten, zeer stil geweest. Slechts uiterst geringe variaties hebben zich voorgedaan; de tendens, indien hiervan sprake mag zijn, was echter hoofdzakelijk naar beneden gericht.

	11 Mei.	14 Mei.	17 Mei.	Rijzing of daling.
5 % Ned. W. Sch.	85 ³ / ₁₆	85 ¹ / ₄	85 ¹⁵ / ₁₆	+ ³ / ₄
4 ¹ / ₂ % " " "	1916	84 ¹⁵ / ₁₆	84 ⁷ / ₁₆	- ¹ / ₂
4 % " " "	1916	74 ¹⁵ / ₁₆	73 ⁹ / ₁₆	- 1 ³ / ₈
3 ¹ / ₂ % " " "	61	60 ⁷ / ₈	- ¹ / ₄
3 % " " "	52 ³ / ₄	52 ³ / ₈	- ¹ / ₂
2 ¹ / ₂ % Cert. N. W. S.	46 ¹ / ₄	45 ¹ / ₈	+ ¹ / ₄
5 % Oost-Indië 1915	90 ¹ / ₂	91 ¹ / ₂	+ ¹ / ₂
4 % Hongarije Goud	10 ¹ / ₈	10 ¹ / ₈	—
4 % Oostenr. Kronenrente	5 ⁷ / ₁₆	5 ³ / ₄	- ⁵ / ₁₆
5 % Rusland 1906	13	13 ³ / ₄	+ ¹ / ₈
4 ¹ / ₂ % Iwongorod Dombr...	10	10	+ ⁵ / ₈
4 % Rusland Cons. 1880	12	12 ¹ / ₄	- ¹ / ₂
4 % Rusl. bij Hope & Co.	13 ¹ / ₂	12 ¹ / ₂	- 1
4 % Servië 1895	15	15	+ 2
4 ¹ / ₂ % China Goud 1898	56 ¹ / ₈	56 ¹ / ₈	- ⁷ / ₈
4 % Argentinië Buitenl.	47	47	—
5 % Brazilië 1895	51 ¹ / ₁₆	51 ¹ / ₁₆	51 ¹ / ₁₆
5 % " " 1913	—	50	50

Daarentegen hebben de lokale afdelingen weder van uitermate groote levendigheid blijk gegeven. In de eerste plaats moeten hier weder suikerwaarden worden gereleveerd, in welke beweging echter een wijziging, voor zoover zij met de voorafgaande berichtperiode vergeleken kan worden, is ingetreden. De tendens is namelijk niet meer zoo strak naar boven geweest; er hebben zich op verschillende dagen eenige inzinkingen van vrij ernstigen aard voorgedaan, die weliswaar door het later verloop voor een deel weder zijn genivelleerd, doch die toch als gevolg hebben gehad, dat het eindresultaat niet zulke fenomenale koersverheffingen te aanschouwen heeft kunnen geven. Zonder twijfel heeft hieraan het onderbreken der zaken door den Hemelvaartsdag bijgedragen, terwijl daarna het vooruitzicht op de Pinkstervacantie ook eenigszins van het entameeren van nieuwe affaires heeft teruggehouden. Minder gunstige berichten toch, noch ten opzichte van de prijsbeweging, noch ten aanzien van den oogst, zijn niet bekend geworden, zoodat de reactie in sommige waarden louter aan winstnemingen, om welke reden dan ook, moet worden toegeschreven.

Ook de overige cultuurmarkten hebben zich bij den algemeen teruggaande tendens aangesloten. De tabaksafdeling heeft vrij sterk gereageerd als gevolg van de bekendmaking der nieuwe emissies van de Deli Maatschappij en de Deli-Batavia-Tabak Maatschappij. Eén dag vóór de publicatie dezer emissies was de tabaksafdeling te onzent uiterst vast gestemd, om gedurende de twee dagen, die sindsdien zijn verlopen, zeer krachtig terug te loopen. Ook in de claims bestond vrij groot aanbod, zoodat een en ander slechts kon worden geabsorbeerd tot een verlaagd koerspeil.

Hoewel de rubbermarkt niet in zoo sterke mate reageerde, was ook hier de verkoopdrang overheerschend, zoodat eveneens nadeelige verschillen te registreeren zijn. Bovendien werkte de teruggaande prijs voor het ruwe product te Londen er niet toe mede, een willige stemming aan den dag te leggen. Speciaal aandelen Oost-Java Rubber, die te voren behoord hadden tot de fondsen, die het sterkst van de rijzing hadden geprofiteerd, waren thans aangeboden.

	11 Mei.	14 Mei.	17 Mei.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	198	198	199	+ 1
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	267	273	277	+ 10
Rotterd. Bankvereniging	138 ¹ / ₂	137 ³ / ₄	136	- 2 ¹ / ₂

	11 Mei.	14 Mei.	17 Mei.	Rijzing of daling.
Amst. Superfosfaatfabriek..	135 1/4	140	145 1/4	+ 10
Van Berkel's Patent	133	133	134	+ 1
Insulinde Oliefabriek	254 1/2	255	255 1/2	+ 1
Jurgens' Ver. Fabr. pr.aand.	98 1/2	98 1/4	97 3/4	- 3/4
Ned. Scheepsbouw-Mij.	142 1/4	142 1/4	142 1/4	
Philips' Gloeilampenfabriek	769	744	738	- 31
R. S. Stokvis & Zonen	645	650 1/4	651 1/2	+ 6 1/2
Vereenigde Blikfabrieken..	136	136 1/2	139 3/4	+ 3 3/4
Compania MercantilArgent.	330 1/2	326 1/2	329	- 1 1/2
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	414 1/2	424 1/4	442	+ 27 1/2
Handelsver. Amsterdam ..	933	936	971	+ 38
Holl. Transatl. Handelsver.	108 3/4	108	107	- 1 3/4
Linde Teves & Stokvis	200 1/2	205	205	+ 4 1/2
VanNierop&Co's Handel-Mij	213	210	206	- 7
Tels & Co's Handel-Mij	163 1/2	163 1/2	163 1/2	
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	339	343 1/2	340	+ 1
Kon. Petroleum-Mij.	987	981 1/2	991	+ 4
Orion Petroleum-Mij.	68	74	76 3/4	+ 8 3/4
Steaua Romana Petr.-Mij.	158	158	160	+ 2
Amsterdam-Rubber-Mij.	270	262 1/2	267	- 3
Nederl.-Rubber-Mij.	146	149 1/2	146	
Oost-Java-Rubber-Mij.	383 1/2	370	369	- 14 1/2
Deli-Maatschappij	555	562 1/2	507	- 48*
Medan-Tabak-Maatschappij.	319 1/2	314 1/2	312 1/2	- 7
Senembah-Maatschappij ..	565	560 1/2	545	- 20

* ex. claim.

De *scheepvaartmarkt* was voor het grootste gedeelte vrij stil en meereedeels iets lager van toon. Alleen in aandeelen Holland-Amerika Lijn ging vrij veel om, ook in verband met de door deze maatschappij aangekondigde uitgifte van nieuwe aandelen. Ook hier echter had de reactie de overhand, zoodat het einde der berichtperiode lagere koersen te aanschouwen geeft.

	11 Mei.	14 Mei.	17 Mei.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	529	505 1/2	485	- 44*
" " "gem.eig.	524 3/4	500	473	- 51 3/4*
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij..	345	345	342	- 3
Holl. Alg. Atl. Stoomv.-Mij.	172 1/4	172 1/4	172 1/4	
Hollandsche Stoomboot-Mij.	203 1/2	208	203	- 1/2
Java-China-Japan-Lijn....	365 1/2	355	351	- 14 1/2
Kon. Hollandsche Lloyd ..	182 1/2	181 1/4	180	- 2 1/2
Kon. Ned. Stoomb.-Mij.	237	232 1/2	233	- 4
Kon. Paketvaart-Mij.	245 1/2	246	249 1/2	+ 4
Maatschappij Zeevaart	—	344	—	
Nederl. Scheepvaart-Unie..	297	294	295 1/2	- 1 1/2
Nievelt Goudriaan	650	630	635	- 15
Rotterdamsche Lloyd	297 3/4	294	295 3/4	- 2
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg”	367 1/2	304	304	- 3 1/2
" " „Nederland” ..	337	329 1/2	327	- 10
" " „Noordzee” ..	142	140 1/4	139	- 3
" " „Oostzee”	295	295	295	

* ex. claim.

De *petroleumafdeeling* kon zich voor het hoofdfonds vrij goed op peil houden. Nu het vooruitzicht bestaat, dat binnenkort de langverwachte emissie van de Koninklijke Petroleum Maatschappij zal worden doorgevoerd, gaat men veelal tot aankoop over, in de hoop, dat de te détacheeren „bonus” grooter zal zijn, dan het bedrag, dat van den koers ter beurze zal worden afgetrokken.

Aandeelen Geconsolideerde Hollandsche Petroleum echter zijn eenigszins op den achtergrond getreden. Daarentegen ontwikkelde zich groote belangstelling voor aandelen Orion, welke zich echter op het hoogste peil niet konden handhaven.

Van *industriële waarden* dienen hier te worden genoemd aandelen Philips' Gloeilampenfabrieken, die een sensationele rijzing gedurende de vorige berichtperiode te aanschouwen hebben gegeven, doch die thans weder aanmerkelijk zijn gedaald.

De *Amerikaansche markt* bleef te onzent zonder veel belangstelling. De Voting-Trust-Certificaten van Marine-shares zijn thans uit de officieele notering vervallen, zoodat de handel officieel alleen plaats vindt in origineele aandelen en in de certificaten daarvan.

	11 Mei.	14 Mei.	17 Mei.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry..	151 3/8	150 15/16	150 15/16	- 7/16
Anacanda Copper	132	129	129 15/16	- 2 1/16
Un. States Steel Corp.	106 11/16	104 7/8	106 1/8	- 3/16
Atchison Topeka	89 1/10	89	91 7/8	+ 2 13/16
Southern Pacific	104 5/8	103	103	- 1 5/8

	11 Mei.	14 Mei.	17 Mei.	Rijzing of daling.
Union Pacific	128	129 3/4	129	+ 1
Int.Merc.Marine afgest.....	39	36 3/8	37 3/8	- 1 3/8
" " " " prefs.	157	158	—	+ 1

De *geldmarkt* is weder iets stroever geworden; prolongatie noteerde aan het einde der week 5 1/4 a 5 3/4 pCt.

GOEDERENHANDEL

GRANEN.

18 Mei 1920.

De in ons vorig weekbericht vermelde klachten wegens overvloedigen regenval in West-Europa blijven voortduren, doch van veel beteekenis schijnt de aangerichte schade totnogtoe niet te zijn. Bovendien is in vele streken intusschen beter weder ingetreden en de vooruizichten blijven over het algemeen gunstig. Uit Frankrijk wordt bericht, dat de oogst van tarwe er daar zoo goed voorstaat, dat in het volgende seizoen de import niet grooter zal behoeven te zijn dan 1 millioen ton. Daarbij is men echter uitgegaan van eene jaarlijksche consumptie van 35 millioen quarters, terwijl die vóór den oorlog 43 millioen placht te bedragen. De invoerbehoefte is dus wel erg laag geschat. Dit neemt echter niet weg, dat de Fransche vooruizichten zeer goed zijn in vergelijking met het vorige jaar, daar de opbrengst nu geschat wordt op 32 millioen quarters tegen 22 1/2 millioen in het vorige jaar. In de Vereenigde Staten blijft de verbetering in den stand der wintertarwe voortduren. De uitzaai der zomertarwe maakt er geregeld voortgang en men spreekt reeds van eene vermeerdering van den uitzaai tegenover die van het vorige jaar. Ook in Canada is het weder nu gunstiger voor den uitzaai, ofschoon die nog steeds eenigen tijd ten achteren is bij andere jaren. Niet alleen het ongunstige weder van de vorige maanden, doch ook gebrek aan arbeidskrachten en hooge arbeidslooonen hebben daartoe medegewerkt. In Argentinië vindt de uitzaai van haver en lijnzaad onder gunstige omstandigheden plaats. In Australië is eindelijk weder regen gevallen, waardoor de in sommige districten gekoesterde vrees voor mislukking van den oogst veel is verminderd. Uit Britsch-Indië blijven de berichten gunstig luiden en er zou daar een aardig overschot voor uitvoer beschikbaar zijn, indien de regeering zich niet genoodzaakt gevoelde het uitvoerverbod nog te handhaven. Weliswaar schijnen de verschillende oogsten ruim voldoende te zijn voor de inlandsche behoefte, doch redenen van binnenlandsche politiek leiden er toe, dat de regeering nog niet heeft kunnen besluiten het uitvoerverbod op te heffen. Slechts oliezaad worden uitgevoerd. Juist in den laatsten tijd heeft het aanbod van lijnzaad uit Britsch-Indië groten invloed uitgeoefend op den prijs van dit artikel, waarvoor de stemming weliswaar in de afgelopen week door betere consumptievraag in Engeland en ook in andere Europeesche landen iets beter is geworden, doch waarvan de markt over het algemeen nog al rustig is. Ook in Argentinië is dit het geval.

De Argentijnsche regeering heeft nog steeds niet laten merken, wat eigenlijk hare plannen zijn ten opzichte van de beperking van den tarwe-uitvoer. Men hoort spreken van beperkten uitvoer met uitvoerconsenten, doch ook van eene eenvoudige verhooging van het uitvoerrecht. Blijkbaar is men in Argentinië van den schrik der vorige week, toen de tarweprijs er plotseling sterk daalde, eenigszins becomen en vat men de plannen der regeering niet zeer ernstig op. De tarweprijs is namelijk de laatste dagen weder aanzienlijk gestegen en is nu 1 à 2 Pesos per 100 K.G. hooger dan in het begin der afgelopen week. De redenen voor beperking van den uitvoer zijn er anders niet minder op geworden, want juist in de afgelopen week is de uitvoer van tarwe uit Argentinië grooter geweest dan in eenige vroegere week. Hij bedroeg 1.175.000 quarters, terwijl het hoogste cijfer vóór dit jaar bereikt werd in Maart 1908, toen in éene week 920.000 quarters werden uitgevoerd. Hiertegenover staat echter, dat de Argentijnsche regeering in het begin der week heeft medegedeeld, dat het land nog een overschot van circa 13 millioen quarters beschikbaar heeft voor uitvoer. Wel meent men, dat deze schatting te hoog is, doch in ieder geval wijst het cijfer er niet op, dat beperking van den uitvoer erg noodig is. Ook in de Vereenigde Staten blijft tarwe vast en ondanks de hooge prijzen worden nog geregeld exportzaken gedaan. De ontredering in het spoorwegverkeer veroorzaakt echter den verschepers veel last.

Maïs was in de laatste dagen der vorige week in Argentinië weer wat flauwer, doch later heeft de prijs zich eenigszins hersteld en de uitvoeren zijn weder zeer be-

Noteeringen.						
Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe	Maïs	Haver	Tarwe	Maïs	Lijnzaad
	New York	Mei	Mei	Juni	Juni	Juni
15 Mei '20	338	196 ^{1/2}	106 ^{1/8}	23,35	11,55	28,20
8 „ '20	331	190	105	22,75	12,—	29,—
15 Mei '19	226	175 ^{1/2}	68 ^{3/4}	11,15	4,90	24,90
15 Mei '18	220	127 ^{3/4}	75 ^{3/4}	12,75 ^{3/4}	5,40	23,90
15 Mei '17	242	153 ^{3/4}	57 ^{3/4}	17,60	12,20	26,—
20 Juli '14	82	56 ^{3/8}	36 ^{1/2}	9,40 ^{3/4}	5,38 ^{3/4}	13,70 ^{3/4}

¹⁾ per Dec. ²⁾ per Sept. ³⁾ per Juli.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.			
Soorten.	17 Mei 1920	10 Mei 1920	17 Mei 1919
Tarwe (Plata 78 K.G.) ¹⁾	40,—	39,75	—
Rogge (No. 2 Western) ¹⁾	32,50	31,50	—
Maïs (La Plata) ²⁾	409,—	409,—	615/620
Gerst (48 lb. feeding) . . . ²⁾	525,—	525,—	505.—
Haver (38 lb. white cl.) . . . ¹⁾	22,—	22,—	—
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ³⁾	215,—	215,—	290.—
Lijnzaad (La Plata) ⁴⁾	860,—	870,—	—

¹⁾ p. 100 K.G. ²⁾ p. 2000 K.G. ³⁾ p. 1000 K.G. ⁴⁾ per 1960 K.G.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	10—15 Mei 1920	Sedert 1 Jan. 1920	Overeenk. t/daak 1919	10—15 Mei 1920	Sedert 1 Jan. 1920	Overeenk. t/daak 1919	1920	1919
Tarwe	10.420	159.324	178.089	19.796	65.827	14.161	225.151	192.250
Rogge	134	339	6.266	—	—	8.690	339	14.956
Boekweit	—	2.500	—	—	—	—	2.500	—
Maïs	6.102	109.338	15.572	—	18.924	—	128.312	15.572
Gerst	100	5.352	64.711	—	120	14.652	5.472	79.363
Haver	152	16.549	110.210	—	—	—	16.549	110.210
Lijnzaad	786	13.810	—	—	2.424	—	16.234	—
Lijnkoek	—	20.858	7.057	—	1.406	—	22.264	7.057
Tarwemeel	3.600	9.384	153.801	—	—	37.435	9.384	191.236
Andere meelsoorten	—	3.228	103.731	—	100	1.366	3.328	105.097

langrijk. Nog steeds is de prijs in de Europeesche invoer-landen beneden Argentijnsche pariteit. Onlangs gold dit niet voor België en waren ook naar Nederland nu en dan loonende zaken mogelijk. De aanvoeren te Antwerpen en de verschepingen naar die haven zijn echter daardoor zoo groot geworden, dat de prijs ook daar nu geene rekening meer laat. Met de prijsdaling is echter eene sterke verhooging van den frankenkoers gepaard gegaan, welke deze verlaging veel geringer doet zijn dan zij schijnt. In Engeland gaat de regeering voort met het beschikbaar stellen van hare aanvoeren voor 70/- per 480 lbs. Zij heeft de vorige week bekend gemaakt, dat hare stoomende, geladen en ladende voorraden 350.000 tons bedragen, waarvan de helft nog onverkocht is. De aanvoeren in Engelsche havens zijn dan ook in de afgelopen week zeer groot geweest, doch zij worden geregeld opgenomen. Weliswaar is daarvoor de consumptievraag niet groot genoeg, doch met het oog op het feit, dat de prijs van 70/- ver beneden de Argentijnsche pariteit blijft, wordt de maïs geregeld door den handel gekocht. De handel in vrije maïs in Engeland is vrij levendig, doch afgezien van enkele stoomende ladingen bepaalt hij zich geheel tot transacties tusschen speculanten, die vroegere baisse-verkopen dekken of maïs in verwijderde positie koopen in de veronderstelling, dat vóór Juli de regeeringsvoorraden zullen zijn uitverkocht. Uit Denemarken blijft het aanbod van stoomende maïs voortduren en eene enkele lading is nog weder met bestemming naar Antwerpen of Rotterdam verkocht. Intusschen zijn de stakingsbezwaren in de Deensche havens eenigszins verminderd, waardoor het aanbod minder dringend is geworden.

Verschepingen van rogge uit Noord-Amerika zijn in de afgelopen week grooter geweest dan in den laatsten tijd het geval was. De bestemming dezer rogge is nog steeds bijna uitsluitend Frankrijk en Centraal Europa, waar men geregeld met inkoopten blijft voortgaan. De markt blijft vast, evenals voor gerst, waarvoor in Engeland wegens vermindering der voorraden betere vraag is ontstaan. In verband met de nu minder gunstige vooruitzichten voor den oogst in Californië, worden vooral voor brouwergerst in Engeland den laatsten tijd veel betere prijzen betaald en komen geregeld zaken tot stand. Ook voor haver, waarvan de verschepingen in de afgelopen week zeer klein waren (van Noord-Amerika werd zelfs in 't geheel geen haver verscheept) is de vraag verbeterd.

Nederland. In Nederland was de stemming voor graan in de afgelopen week kalm. Voor maïs bestond, met het oog op de veiling, welke gisteren te Rotterdam zou plaats vinden, minder attentie en de prijzen daalden eenige guldens. De belangstelling voor de te veilen maïs bleek echter vrij goed en de geheele 1300 tons zijn voor eenigszins hoogere prijzen verkocht dan in de afgelopen week in den gewonen handel te verkrijgen waren. Het schijnt echter, dat met deze hoeveelheid de bestaande behoefte weder vrijwel geheel gedekt is en na de veiling was zelfs tot lagere

prijzen weinig te plaatsen. De regeering heeft nu haar voorraad uitverkocht en heeft voorloopig geen verdere maïs aan te bieden. Ook voor andere voerartikelen is weinig vraag, doch prijzen blijven zich handhaven. In tarwe en rogge voor Centraal Europa blijven geregeld zaken aan de Nederlandsche markt tot stand komen. Voor lijnzaad is de stemming weder minder levendig dan in het begin der afgelopen week en slechts enkele transacties kwamen tot stand, zoowel in Indisch als in Argentijnsch zaad. Gisteren werden 500 tons Mei/Juni van Argentinië verhandeld voor f 840,—, welke prijs echter lager was dan de algemeene offertes.

KATOEN.

Noteeringen voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands).

	17 Mei '20	10 Mei '20	3 Mei '20	17 Mei '19	17 Mei '18
New York voor Middling ..	42,— c	41,30 c	41,25 c	30,50 c	26,65 c
New Orleans voor Middling	40,25 c	40,25 c	41,— c	28,88 c	29,25 c
Liverpool voor Middling . . .	27,85 d	27,87 d	27,06 d	18,35 d ¹⁾	22,33 d

¹⁾ 16 Mei 1919.

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaanse havens.
(In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '19 tot 14 Mei '20	Overeenkomstige perioden	
		1918—1919	1917—1918
Ontvangsten Gulf-Havens..	3997	3184	3171
„ Atlant. Havens	2862	1998	2576
Uitvoer naar Gr. Britannië	2823	1849	1874
„ „ 't Vasteland.	2941	2216	1527
„ „ Japan etc....			
Voorraden in duizendtallen	14 Mei '20	16 Mei '19	17 Mei '18
Amerik. havens	1115	1253	1368
Binnenland	1052	1309	994
New York	?	98	157
New Orleans	?	412	428
Liverpool	1204	533	322

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons,
Manchester, d.d. 7 Mei 1920.

Doordat de weerberichten wat gunstiger luiden, zijn prijzen van Amerikaanse katoen in het begin der week wat

ge daald, doch de omzetten zijn niet heel belangrijk geweest. Over het algemeen wordt het verschil tusschen ouden en nieuwen oogst geringer, zoodat voorradige partijen lager in prijs zijn. De voorraad in Liverpool is zeer groot, doch langstapelige katoen blijft schaarsch en zeer duur. Egyptische katoen is weinig veranderd, hoewel de voorraad in Liverpool gedurende het laatste halfjaar met 41.004 balen is toegenomen.

De vraag naar Amerikaansche garens is aanmerkelijk verminderd en hoewel spinners hun noteeringen niet verlagen, nemen zij in de meeste gevallen wel lagere biedingen aan. Bovendien is er minder vraag voor directe levering; zoodat men zelfs voor spoedige levering dikwijls partijen kan koopen. Ook de exportvraag is geringer, terwijl in Egyptische garens bijna niets omgaat. De onderhandelingen tusschen de werkgevers en de werknemers in de spinnerijen worden voortgezet en men verwacht wel, dat men tot een regeling zal komen.

In afwachting van deze regeling, gaat er ook in manufacturen nog weinig om en verwacht men algemeen, dat het bestaande verschil wel vriendschappelijk zal worden opgelost. Er zijn slechts weinig orders aan de markt, doch daar de meeste fabrikanten nog voor maanden met orders bezet zijn, is het moeilijk precies te beoordeelen, welke prijzen zij zouden willen accepteren.

28 April 7 Mei

28 April 7 Mei

Liverpoolnoteeringen (loco) T.T. op Indië . . . 2/3 1/4 2/3
 F.G.F. Sakellaridis 86,50 86,50 T.T. op Hongkong 4/10 4/8
 G.F. No. 1 Oomra 16,80 16,25 T.T. op Shanghai 6/8 6 1/4

SUIKER.

In de Europeesche bietsuikerdistricten was de weersgesteldheid der laatste weken zeer bevorderlijk voor de veldwerkzaamheden.

In Duitschland werd door de „Nationalversammlung” een besluit genomen om de maximumprijzen voor suiker in verhouding met de grootere productiekosten te verhoogen en om voorstellen in overweging te nemen omtrent het laten ophouden van de „Zwangswirtschaft” in 1921. Deze de bietenbouwers natuurlijk aanmoedigende maatregel komt echter te laat om nog van invloed te kunnen zijn op eene uitbreiding van den dit-jarigen aanplant.

De zichtbare voorraden zijn volgens F. O. Licht:

	1920	1919	1918	
Duitschland 1 Sept. ¹⁾	217.798	290.278	322.991	tons
Oostenrijk 1 „ ¹⁾	230.000*	200.000*	250.000	„
Frankrijk 1 Febr.	116.066	10.359	25.000*	„
Nederland 15 April ..	70.167	63.565	105.853	„
België 1 Maart ..	72.000	71.000	110.000	„
Engeland 31 Maart ..	292.942	313.223	212.934	„
Totaal Europa	998.973	948.425	1.026.778	tons
V. S. v. N. A. 1 April..	94.074	66.469	22.729	„
Cubahavens 27 Maart	580.122	728.075	862.446	„
Totaal	1.673.169	1.742.969	1.911.953	tons

¹⁾ '19/18/17. * Raming.

De Engelsche Board of Trade statistiek over April luidt:

	April 1920	April 1919	J./Apr. 1920	J./Apr. 1919
	ton	ton	ton	ton
Import rietsuiker ..	165.389	146.568	419.505	357.270
„ biet ..	—	—	—	1
„ geraffineerd.	9.076	36.954	80.724	99.381
Totaal	174.465	183.522	500.229	456.651
Voorraad in entrepot	321.450	312.800	—	—
„ raffinaderijen	32.350	17.050	—	—
Opbrengst ..	59.037	65.458	220.405	263.234
Tot. binnenl. verbruik	89.325	134.519	421.049	452.868
Totale export	183	1.581	1.891	1.782

De enorme stijging van den wereld-suikerprijs schijnt nog steeds niet tot stilstand gekomen te zijn. Aan de New York-markt werd de noteering voor spot centrifugals verleden week weer aanmerkelijk verhoogd en wel op 21.57, terwijl aan de termijnmarkt kort van te voren genoteerd werd: Juli 19.65, Sept. 19.64, Dec. 18.75, Januari 16.70 cents. Eene reden voor deze nieuwe prijsstijging kan gevonden worden in de opnieuw verlaagde raming van den tegenwoordigen Cuba-oogst, die volgens Guma slechts 3.650.000 tons zal bedragen. Zoo zal de dit-jarige Cuba-oogst, die oorspronkelijk op 4 1/2 miljoen tons geraamd werd, een belangrijk minder resultaat opleveren dan de

oogst van verleden jaar en het reeds heerschende tekort aan suiker over de geheele wereld zal nog gevoeliger worden en alle financieel minder sterke landen nopen hunne consumptie belangrijk in te krimpen.

De laatste Cuba-statistiek luidt:

	1920	1919	1918	
Weekontvangst tot 1 Mei	106.000	144.699	101.078	tons
Totaal sedert 1 Dec. 1919.	2.675.000	2.579.796	2.391.528	„
Werkende fabrieken	137	183	168	„
Weekexporten tot 8 Mei	110.000	97.893	99.958	„
Totaal sedert 1 Januari..	1.971.110	1.529.018	1.312.401	„
Voorraad op 8 Mei	659.000	1.080.790	1.079.025	„

waaruit blijkt, dat in dit jaar de afleveringen tot dusver nog ongeveer 100.000 tons grooter zijn dan in 1919. Er werken echter thans slechts nog 137 fabrieken, dus 46 minder dan verleden jaar, zoodat het nu nog bestaande surplus spoedig in een deficit veranderd zal worden.

Op Java wordt thans met het binnenhalen van den nieuwen oogst begonnen en zijn enkele fabrieken reeds in werking. Volgens de laatste berichten is nu de oogst 1920, behalve het voor de Nederl.-Indische Regeering tot 1/11 gereserveerde kwantum van 1.300.000 picols Superieur, geheel uitverkocht. Hunne laatste posten suiker No. 16 en hooger en Muscovados verkochten de Vereenigde Producenten tot f 48.— resp. f 47.50. Voor tweedehandsch suiker werden opnieuw hogere prijzen betaald, het laatst f 64.— voor Superieur, vroege levering. Juli/September-levering wisselde tot f 59.— van eigenaar.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per loopende maand	Londen			New York 96 p Ct. Centrifugals	
		Tales Cubes No. 1	White Java f.o.b. per			Amer. Granulated c.i.f.
			Junij	Juli/Aug.		
		Sh.	Sh.	Sh.	Sh.	\$ cts.
12 Mei '20	f —	84/-	108/-	103/6	120/6	21,57
7 „ '20	—	84/-	—	100/-	119/-	19,56
12 Mei '19	—	64/9	32/-	31/-	—	7,28
12 Mei '18	—	64/9	—	—	—	5,92
21 Juli '14	—,11 1/2	18/-	—	—	—	3,28

RUBBER.

De rubber-prijzen gaven in de afgelopen week opnieuw een vrij gevoelige daling te zien. De Amerikaansche fabrikanten blijven nog altijd in hun politiek volharden, om absoluut uit de markt te blijven, bovendien zijn de aanvoeren te Londen in de laatste weken weder vrij groot, wat natuurlijk de prijsdaling wel in de hand werkt. Dat de algemeene vooruitzichten van het artikel niet zoo slecht zijn, bewijst wel de veel hogere noteering voor latere levering; 1920 levering b.v. werd vorige week tot 2/4 afgedaan.

De noteeringen zijn: einde vorige week

Prima crêpe loco	1/11	2/1 1/2
Stand. sheets loco	1/10 3/4	2/1 1/4
Prima crêpe Juni	1/11 3/4	2/2
„ „ Juli/December..	2/1 1/2	2/3 1/4
Hard cure fine Para	2/2 1/2	2/2 1/2

17 Mei 1920.

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Koltf & Witkamp en Leonard Jacobson & Zonen).

Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
15 Mei 1920	340.000	10.425	2.348.000	1)	16 3/8
8 „ 1920	309.000	11.050	2.347.000	2)	16 3/4
1 „ 1920	1)	1)	1)	1)	1)
15 Mei 1919	508.000	12.400	2.990.000	14.300	14 3/8

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
15 Mei 1920....	44.000	2.221.000	43.000	3.853.000
15 Mei 1919....	25.000	1.494.000	100.000	6.761.000

1) Gesloten. 2) Nominaal 15.000 tot 14.000.

Statistiek der firma G. Duuring & Zoon.

Zichtbare voorraad op 1 Mei 1920, in duizenden balen.

	1920	1919	1918	1917	1916
Voorraad in Europa ..	2.006	1.206	2.234	3.358	3.599
Stoomend	702	1.642	210	733	763
n. Europa	—	120	?	?	165
Ver. Staten	—	—	—	—	6
	2.708	2.968	2.444	4.091	4.533
Voorraad Ver. Staten	1.809	1.177	1.837	2.874	1.984
Stoomend	283	546	555	659	476
naar	?	?	?	?	?
Ver. Staten	—	—	—	—	—
	4.800	4.691	4.836	7.624	6.994
Voorraad in Rio	344	707	795	191	296
„ „ Santos..	2.414	5.776	6.037	1.318	1.167
„ „ Bahia ..	23	35	83	28	30
Totaal.....	7.581	11.209	11.751	9.161	8.487
Op 1 April	8.174	11.799	12.131	9.746	8.824
	1919	1918	1917	1916	1915
Op 1 Juli	10.336	11.702	7.778	7.091	7.532

HUIDEN.

Bericht van de firma Grisar & Co.

Buitenlandsche huiden. De Liebig-Maatschappij heeft deze week nog een verdere hoeveelheid van 2000 Liebig huiden verkocht tegen 24 $\frac{3}{4}$ d.

Inlandsche huiden en looistoffen geen bizon- derheden.

15 Mei 1920.

COPRA.

De markt blijft flauw. Offerten op aflading zijn over het algemeen veel te hoog om tot zaken te leiden.

De noteeringen zijn heden: vorige week:

Java f.m.s. loco.. f 60 $\frac{1}{2}$; f 62 $\frac{1}{4}$ Mixed loco..... „ 58 $\frac{1}{2}$. „ 60,—

19 Mei 1920.

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	Ijzer Cleo. No. 3	Koper Standard	Tin	Lood	Zink
17 Mei 1920..	nom.	99.7/6	296.-/-	40.5/-	45.15/-
10 „ 1920..	nom.	101.12/6	304.5/-	37.15/-	46.5/-
19 Mei 1919..	nom.	79.2/6	246.15/-	24.7/6	36.-/-
13 Mei 1918..	nom.	110.-/-	363.-/-	30.10/-	52.-/-
17 Juli 1914..	51/4	61.-/-	145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.

SCHEEPVAART.

GRAAN.

Data	Petro-grad Londen/ R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotter- dam	Bristol Kanaal	Rotter- dam	Engel- land
10/15 Mei 1920	—	—	—	10/6	120/-	112/6
3/8 „ 1920	—	—	—	10/6	129/-	112/6
12/17 Mei 1919	—	—	f 21	8/6	f 130	62/6
13/18 Mei 1918	—	—	—	50/-	—	200/-
Juli 1914	11 d.	7/8	1/11 $\frac{1}{4}$	1/11 $\frac{1}{4}$	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bor- deaux	Genua	Port Said	La Plata Rivier	Rotter- dam	Gothen- burg
10/15 Mei 1920	37/6	62/6	75/-	—	f 12,-	—
3/8 „ 1920	40/-	62/6	—	—	„ 12,-	—
12/17 Mei 1919 ¹⁾	28/-	47/6	47/6	47/6	„ 10,-	Kr. 45
13/18 Mei 1918	69/-	101/3	—	120/-	—	—
Juli 1914	fr. 7,-	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

¹⁾ Per ton stukgoed. ²⁾ Voor Britsche schepen.

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.

Overige noteeringen per ton van 1015 K.G.

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivo- stock West Europa	Chili West Europa (salpeter)
10/15 Mei 1920....	105/-	140/-	—	100/-
3/8 „ 1920....	—	140/-	—	—
12/17 Mei 1919....	115/-	150/- ²⁾	—	—
13/18 Mei 1918....	275/-	500/-	—	185/-
Juli 1914....	14/6	16/3	25/-	22/3

INKLARINGEN.

NIEUWE WATERWEG.

Landen van herkomst	April 1920		April 1919	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. havens.	35	36.134	30	11.908
Groot-Brittannië	66	53.579	252	162.248
Duitschland	29	6.657	27	45.915
Noorwegen	4	2.386	7	2.119
Zweden	3	757	7	3.121
Denemarken....	1	1.114	3	360
Finland.....	—	—	1	764
België	6	6.451	14	14.038
Frankrijk	42	45.505	28	12.583
Spanje	3	3.296	3	2.497
Portugal	—	—	1	76
Italië.....	—	—	1	619
And. Midd. Zeeh.	1	—	6	10.540
Over. Wk. Afrika	1	1.631	2	1.318
Zuid-Afrika	3	7.373	—	—
Voor-Indië	—	—	1	3.335
Achter-Indië ..	1	2.948	—	—
Ned. Oost-Indië	6	22.554	3	10.621
And. Aziat. hav.	1	3.959	1	4.291
Vereen. Staten..	33	120.964	31	101.984
Midden-Amerika	1	4.231	—	—
Ned. W-Indië—	—	—	—	—
Ned. Antillen.	2	1.603	—	—
Argent., Uruguay	9	17.428	2	7.220
Cuba	1	1.623	—	—
Totaal	248	340.193	420	395.557
Periode 1 Jan.— 30 April	1279	1.601.190	1473	1.287.241 ¹⁾
Nationaliteit.				
Nederlandsche ..	71	77.303	154	119.947
Britsche	49	66.637	189	151.959
Duitsche	46	11.745	7	2.959
Noorsche	15	22.899	20	17.999
Belgische	1	—	7	9.267
Fransche	28	38.967	—	—
Zweedsche.....	2	1.188	5	3.385
Deensche	2	3.416	1	1.144
Vereen. Staten..	24	95.707	33	78.598
Andere	10 ¹⁾	22.331	4	10.299
Totaal	248	340.193	420	395.557

¹⁾ 1913, 3.654 schepen met 4.301.786 N. R. T.

(Dirkzwager's Scheepsagentuur Maassluis.)

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Verschenen:

Bedrijfsleven en de strijd tegen de Armoede in Nederland

door Dr. CH. A. VAN MANEN.

Prijs ingenaaid f 3,—.

Gebonden f 4.75.

Voor leden der Vereeniging en geabonneerden op het Weekblad wordt dit werk beschikbaar gesteld tegen den prijs van f 2,50 ingenaaid - en f 4,— gebonden.

Bestellingen richt men tot het Secretariaat van het Instituut, Pieter de Hooghweg 122, onder gelijk- tijdige remise per postwissel of op postchèque en girorekening No. 8408, Rotterdam.

DE TWENTSCHE BANK

AMSTERDAM - ROTTERDAM - 's-GRAVENHAGE - DORDRECHT - UTRECHT - ZAANDAM

Maandstaat op 30 April 1920

DEBET

Aandeelhouders nog te storten	f	1.784.700,—	
Deelneming in de firma's:			
B. W. BLIJDENSTEIN & Co., te Londen;			
B. W. BLIJDENSTEIN Jr., te Enschede;			
LEDEBOER & Co., te Almelo, f 7.503.125,—, waarvan in			
geld gestort	„	5.953.125,—	
Deelneming in bevriende Bankinstellingen f 6.217.374,42, waar-			
van in geld gestort	„	4.602.774,42	
Voor rekening der Twentsche kantoren gedeponeerd te Londen	f		12.340.599,42
Fondsen van Aandeelhouders			
te Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage en Utrecht	„		37.203.250,—
Fondsen door ons gedeponeerd voor rekening van bevriende			
instellingen	„		6.164.600,—
Kassa, Wissels en Coupons	„		52.120.936,66
Nederlandsche Schatkistbiljetten en Schatkistpromessen	„		12.739.687,50
Saldo's bij Bankiers:			
beschikbaar voor eigen gebruik	f	5.109.948,98½	
voor rekening van derden	„	35.287.387,88	
			40.397.336,86½
Prolongatiën gegeven			13.267.790,—
Saldo te leveren en te ontvangen fondsen	„		1.282.760,63
Eigen Fondsen en Syndicaten	„		4.555.379,47
Credietvereniging	f	57.497.431,03	
Af: loopende Promessen	„	8.750.000,—	
			48.747.431,03
Voorschotten tegen Onderpand of Borgtocht en Saldo's Rek. Crt. f		72.501.682,05½	
Af: loopende Promessen	„	3.160.000,—	
			69.341.682,05½
Voorschotten op Consignatiën	„		1.984.740,85
Gebouwen en Safe-Deposit	„		3.577.747,32
			<u>303.723.941,80</u>

CREDIT

Kapitaal	f	34.427.000,—	
Reservefondsen	„	7.307.644,16	
Buitengewone Reserve	„	1.000.000,—	
Waarborgfonds Credietvereniging	„	4.782.432,50	
Reserve Credietvereniging	„	3.185.978,71	
			f 50.703.055,37
Aandeelhouders voor gedeponeerde fondsen			
als waarborg voor 90 pCt. storting op aandelen B	f	1.784.700,—	
in Leen-Depôt	„	41.583.150,—	
			43.367.850,—
Zieken- en Pensioenfondsen	f	314.331,17½	
Reserve voor te verlenen Pensioenen	„	822.722,59	
			1.137.053,76½
Deposito's	„		49.657.206,09½
Prolongatie-Deposito's	„		4.413.776,01
Saldo's Rekeningen Courant	f	85.454.115,55½	
„ „ „ voor gelden in het Buitenland ..	„	35.287.387,88	
„ „ „ Credietvereniging	„	6.257.614,40	
			126.999.117,83½
Beleeningen en Daggeld genomen	„		1.200.000,—
De Nederlandsche Bank	„		142.972,60½
Te betalen Wissels	„		25.176.992,73
Diverse Rekeningen	„		925.917,39
			<u>303.723.941,80</u>

De N.V. Nederlandsche Huistelefoon-Maatschappij

ROTTERDAM

Telefoon 3600

AMSTERDAM

Telefoon N 5580

'S-GRAVENHAGE

Telefoon H 280, 300

LEEWARDEN

GRONINGEN

Telefoon 1555

ARNHEM

Telefoon 2723

levert uit voorraad TELEFOON-, SCHEL-, ELECTR. KLOK-INSTALLATIES, etc.,
in huur en koop.

Herstelt en onderhoudt onder garantie ook alle niet door haar uitgevoerde installaties.

PROSPECTUS GRATIS.

NOORWEGEN

Wij wenschen als Vertegenwoordigers op te treden van

Nederlandsche Fabrikanten

tegen provisie, behalve voor ijzerwaren en voedingsartikelen
Uitsluitend fabrikanten gelieven te reflecteeren.

GEORG DULLUM

AGENTUR, KRISTIANIA

Tel.-Adres: MOCOMM

Munkedamsveien No. 1

ONTVANG- EN BETAALKAS

NIEUWE DOELENSTRAAT 20-22 AMSTERDAM

DEPOSITO'S VOOR 1 JAAR FIXE à 4½ PCT.

GELDEN, OP DEZEN TERMIJN GESTORT, ZIJN NA AFLOOP
VAN HET JAAR ZONDER OPZEGGING BESCHIKBAAR.

NIET OPGEVORDERD ZIJNDE, WORDT DE POST STIL-
ZWIJGEND VOOR GELIJKEN TERMIJN VERLENGD.

DE RENTE KAN NAAR VERKIEZING PER KWARTAAL, PER
HALF JAAR OF PER JAAR ONTVANGEN WORDEN.

Practisch Effectenboek

Prijs f 1,25

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij NIJGH & VAN DITMAR'S
UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ, Rotterdam.

KONINKLIJKE HOLLANDSCHE LLOYD

AMSTERDAM

Geregelde Passagiers- en
Vrachtdienst met nieuwe,
moderne post-stoomschepen

TUSSCHEN

AMSTERDAM

EN

ZUID-AMERIKA

VIA

BOULOGNE s/m., PLYMOUTH, CORONA,
LISSABON, LAS PALMAS, PERNAMBUCO,
BAHIA, RIO DE JANEIRO, SANTOS, MONTE-
VIDEO en BUENOS AIRES.

JAPAN

Jongeman, reeds een tijdlang
Japansch (schrijf- en spreektaal)
gestudeerd hebbende, zoekt ver-
binding met Handelshuizen, die
eventueel bereid zijn, hem later
uit te zenden. Fr. br. No. 67
Boekhandel WEIJTINGH & BRAVE,
Amsterdam.

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Het vraagstuk van de geldruimte in Nederland en de
goudpolitiek van de Nederlandsche Bank

met bijlage:

Nederlandsch-Oost-Indië en de Gold-Exchange-Standaard

door Mr. G. VISSERING

Prijs f 1,50

Het Bankwezen in Nederlandsch West-Indië

door Mr. G. J. FABIUS

Prijs f 1,50

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij NIJGH & VAN DITMAR'S UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ, Rotterdam